

ƏQLİ MÜLKİYYƏT

Xüsusi buraxılış 2020/ №2 Zəfər Yolu

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ

DÜNYANIN GÖZÜ ÖNÜNDƏ

ZƏFƏR YOLU

ƏQLİ MÜLKİYYƏT

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ
THE INTELLECTUAL PROPERTY

Elmi-praktik jurnal / Научно-практический журнал / Scientific & practical journal

REDAKSIYA HEYƏTİ

Azərbaycan Respublikası
Əqli Mülkiyyət Agentliyi İdarə
Heyətinin sədri

KAMRAN İMANOV

ГРИГОРИЙ ИВЛИЕВ

Руководитель Федеральной службы по
интеллектуальной собственности РФ

ИВАН БЛИЗНЕЦ

Академический директор Научно-
образовательного центра ИС и
цифровой экономики

ИЛЬЯ ГРИБКОВ

Руководитель Секции стран Кавказа,
ЦА и Восточной Европы ВОИС

SƏNAN TAPDIQOV

Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət
Agentliyi İdarə Heyəti sədrinin müavini

XUDAYAT HƏSƏNLİ

Patent və Əmtəə Nişanlarının Ekspertizası
Mərkəzinin direktoru

NƏCƏF QULİYEV

Əqli Mülkiyyət Hüquqlarının Təminatı
Mərkəzinin direktoru

FUAD KƏRİMOV

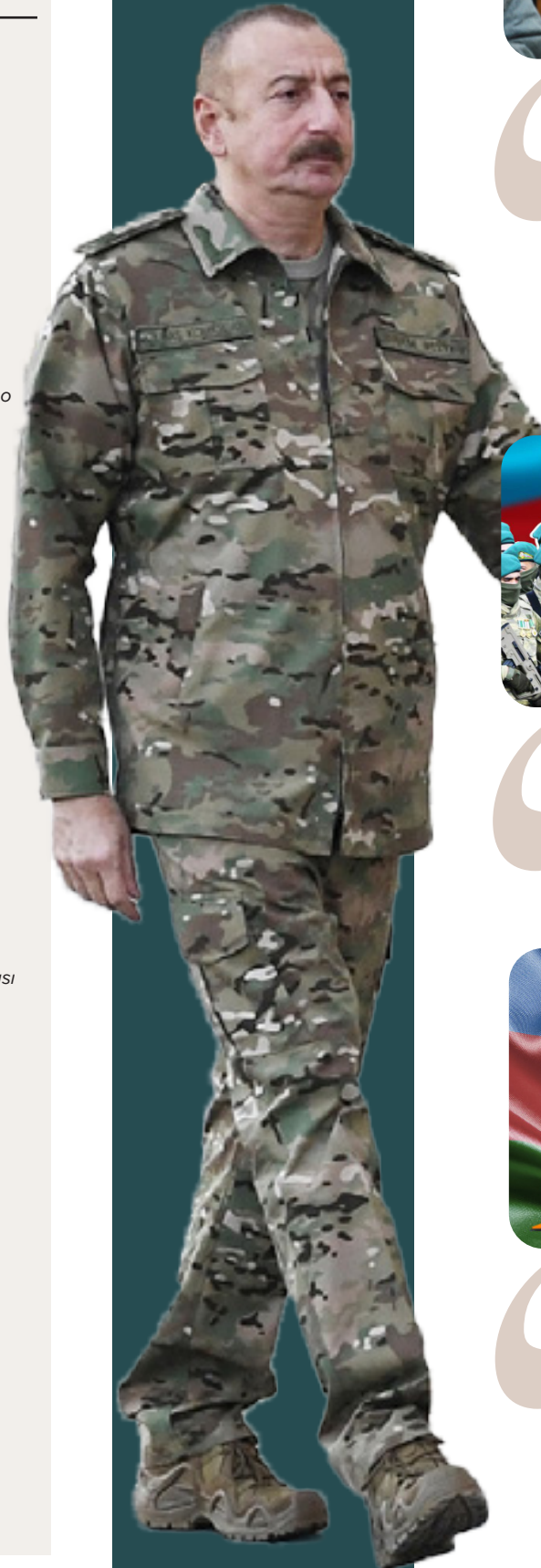
Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət
Agentliyi sədrinin müşaviri

GÜLNARƏ RÜSTƏMOVA

Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət
Agentliyi sədrinin müşaviri

ƏDALƏT İSMAYILOV

Baş redaktor

Xalqın dəstəyi

Müzəffər ordu

Güclü iqtisadiyyat

KAMRAN İMANOV

Azərbaycan
Respublikası Əqli
Mülkiyyət Agentliyi
İdarə Heyətinin
sədri

ERMƏNİ MİFLƏRİNİN DAĞILDIĞI, **HƏQİQƏT VƏ ƏDALƏTİN ZƏFƏR ÇALDIĞI TARİXİ DÖVR**

Azərbaycan milləti tarixi dövrünü yaşayır. Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəhbərliyi altında Azərbaycan ordusu Ermənistan qoşunları tərəfindən işğal edilmiş və faktiki olaraq Azərbaycan dövlətinin nəzarətindən kənar olan Qarabağ torpaqlarını azad etdi. İşğalçılar müasir silahın gücü, Azərbaycan əsgər və zabitlərinin qəhrəmanlığı və cəsarəti, vətənpərvərliyi və motivasiyası qarşısında geri çəkildilər. Canlı qüvvəsinin və texnikasının tamamilə məhv olma təhlükəsi qarşısında qalan işğalçılar təslim olmağa və bu barədə kapitulyasiya bəyanatı imzalamağa məcbur oldular. Bu sənədə əsasən hərbi yolla götürülməyən digər bölgələr də Azərbaycana qaytarıldı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin xalqa müraciətində dediyi kimi, “biz hal-hazırda xüsusi şanlı tariximizi yaşayırıq... biz tarixi ədaləti bərpa edirik...”. Monoetnik dövlət quran işğalçı Ermənistan dövlətinin əsgərləri torpaqlarımızdan qovulub və bununla çoxsaylı köhnə və yeni hay-erməni mifləri dağılır, hətta yaradılan monoetnik dövlət quruculuğu da yardımçı olmur. Ermənilərin məkrli planlarının mahiyyəti

onda idi ki, monoetnik mühitdə, yalnız hay-erməni əhli məkanında uydurma faktlara əsaslanaraq və digər xalqların siyasi tarixini və tarixi coğrafiyasını təhrif etməklə, hay-erməni millətinin sözdə rolunu şişirdərək, hay-erməni “müstəsnalığını”, hayların “xüsusi missiyasını”, “ilk bəşəriyyət ocağını”, “böyük Ermənistanı” və s. mifologemləri əhali arasında yaymaq daha asan və əlverişli idi. Bu sırada xüsusi yerə malik olan “Dağlıq

Gözümüz önündə rəşadətli ordumuz 44 gündə erməni ordusunun yenilməzliyi haqqında mifi şam kimi ərıtdı. Bu mifin arxasında duran işğal edilmiş torpaqlarımızın müdafiəsində hay-ermənilərin “inanılmaz”, hətta “ekzistensial” motivasiyası və döyüş qabiliyyəti, üstəlik erməni müdafiəsinin dağlardakı büsbütün mina sahələri və möhkəm beton istehkamları kimi dəlilləri puç edildi.

Qarabağın təhrif edilmiş tarixini” və son 30 ilə yaxın müddətdə beyinlərə yeridilən “yenilməz erməni ordusu” mifini xüsusi qeyd etməliyik.

Gözümüz önündə rəşadətli ordumuz 44 gündə erməni ordusunun yenilməzliyi haqqında mifi şam kimi ərıtdı. Bu mifin arxasında duran işğal edilmiş torpaqlarımızın müdafiəsində hay-ermənilərin “inanılmaz”, hətta “ekzistensial” motivasiyası və döyüş qabiliyyəti, üstəlik erməni müdafiəsinin dağlardakı büsbütün mina sahələri və möhkəm beton istehkamları kimi dəlilləri puç edildi. Belə də olmalıdır, çünki bizim işimiz haqq işidir, tarixi ədalətin bərpasıdır. Erməni düşüncəsindəki mümkünsüz olanı Azərbaycan dövləti bacardı və bununla dünya tarixi dərsliklərinə bir səhifə kimi düşəcək parlaq nümunə yaratdı.

Həqiqətən, yaşadığımız tarixi dövr — miflərin dağıldığı, həqiqətin və ədalətin zəfər çaldığı dövrüdür!

Qeyd edilməlidir ki, məkrli planlara görə, erməni dövlətində yeganə millət olaraq qalan və yaşayan etnosun şüuru millətçilik dumanına bürünərək, daha uğurla kök atmalı və bəhrələr gətirməli idi. Çünki saxta mifologemlərlə razılaşmayanların etiraz səsi çıxmır, digər etnosların etiraz edə biləcək fikirləri səslənmir, heç bir etiraz dalğası formalaşmır. Nəticədə siyasi mifologiya zəfər çalır, hay-erməni dünya etnik mənzərəsini müəyyən edir, erməni etnosunun zahiri reallıqları dərk etməsini və davranış mexanizmlərini formalaşdırır. Süni surətdə “müstəsnalıq” və “əzabkeşlik” haqqında miflər, digər xalqlara münasibətdə ambisiyalar və iddialar

xalqın şüuruna yeridilərək, təbii adilik alternativinin qarşısına sipər çəkir, “xüsusi missiya” mifi isə beynəlxalq hüququ, yəni müasir dünya quruculuğunun təməl daşı olduğunu rədd edir. Bu növ mifologemləri dəstəkləyən, onlara yol açan hakimiyyət və ziyalı elita nəticədə özü də həmin uydurmaların qurbanına və dustağına çevrilir. Məsələ də bundadır ki, şüurlu şəkildə işlənən ideologiya şüursuz yaranan və əhalidə kök salan dünya mənzərəsini əvəzləməkdə çətinlik çəkir. Nəticədə hamı siyasi folklorun qəfəsinə düşür.

Lakin siyasi folklor, uydurulmuş dünya mənzərəsi yalnız daxili istehlaka yönələrək işləsə də, kağızdakı uydurma nəzəri tezislərə, həqiqətdən uzaq, feyk növlü saxtalaşdırmalara, çoxlu sayda yalançı kitab və çıxışlara əsaslanaraq qurulsa da, həqiqi

həyatla qarşılaşdığı halda acı nəticələrə gətirib çıxarır. Miflər dağılır, reallıq üzə çıxır.

Bugünkü möhtəşəm tarixi zəfərimizin nəticəsi uydurmaların dağıdılmasıdır. Bunun bariz nümunəsi Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan əsgərləri və zabitləri tərəfindən “yenilməz erməni ordusu” mifinin puç edilməsidir. Bu miflə yanaşı, “erməni motivasiyası”, yəni torpaqların qorunmasında müstəsna cəsarət göstərilməsi mifi də dağıldı. Və nəhayət, “əzabkeşliyə hazır olan, özünü fəda və qurban edən xalqın” mifi də puç oldu, çünki 10 mindən artıq fərarisi olan millət işğal olunmuş torpaqları qorumağa qadir deyildi.

Bu miflərin dağılması və dediklərimizin təsdiqi yalnız yenilməz sərkərdə, Ali Baş Komandan kimi deyil, ümumiyyətlə Azərbaycanın lideri cənab İlham Əliyevin məğlub olan ölkənin liderləri ilə müqayisədə intellektual üstünlüyü, cəsur və qətiyyətliliyi, xalqın əsl rəhbəri olmasındadır.

Təsadüfi deyil ki, görkəmli filosof-maarifçi J.J.Russonun dediyi kimi, “bacarıqsız əllərdə olan hakimiyyətdən təhlükəli şey yoxdur”. Çünki belə hakimiyyət təcəssüm etdiyi ideyaya yox, yalnız öz maraqlarına qulluq etməklə, faydasız və dayanıqsız olur. Çünki həyat göstərdiyi kimi, bu növ rəhbərlərin səhvlərinin acı nəticələrini millət çəkir və millət ödəməli olur. Tarix və gerçəklik göstərdiyi kimi, rəhbərin xüsusi məsuliyyət daşıyıcısı olması dövlətin taleyinin onun çiyində olmasından irəli gəlir. Çünki dövlət başçısı ölkəni irəli aparmaq üçün hər zaman düzgün qərar qəbul

Bu miflərin dağılması və dediklərimizin təsdiqi yalnız yenilməz sərkərdə, Ali Baş Komandan kimi deyil, ümumiyyətlə Azərbaycanın lideri cənab İlham Əliyevin məğlub olan ölkənin liderləri ilə müqayisədə intellektual üstünlüyü, cəsur və qətiyyətliliyi, xalqın əsl rəhbəri olmasındadır.

etməklə, ölkəni idarə etməlidir və bu qabiliyyət isə seçmək qabiliyyətidir, gələcəyi görmək qabiliyyətidir. Bu qabiliyyət siyasət və hüququn kəşişməsindən irəli gəlir. Dövlət başçımız bizə qalib xalq düşüncələrini bəxş etdi, baş ucalığı gətirdi və xoşbəxt etdi.

Bunları paşinyanlar unutmalıdırlar.

Nəhayət, qazanılmış zəfər Azərbaycan millətinin son hərbi hadisələrdə erməni milləti ilə toqquşmalarda bütövlüyünün, püxtələşməsinin, vətənpərvərliyinin və ruhən gücünün nümayişidir. Ölkəmizdə mövcud olan tolerant, multikultural mühitin Ermənistandakı millətçi əhval-ruhiyyə ilə müqayisədə hədsiz üstünlüyünün nümayişidir.

İndi bölgədə yeni ictimai-siyasi vəziyyət yaranmış və Azərbaycan öz qüvvəsini barbar-işğalçıların bizə viran qoyub getdiyi əraziləri bərpa etməyə yönləndirmişdir. Biz faktiki olaraq bu ərazilərdə Azərbaycan xalqının məhv edilmiş maddi mədəniyyət irsi, dağıdılmış, yaxud tamamilə yer üzündən silinmiş müsəlman və türk mədəniyyətinin abidələri ilə qarşılaşırıq. Azad edilmiş torpaqlarda sakinləri azərbaycanlıların əcdadlarından biri olan və torpaqlarının hüquqi varisinin Azərbaycan dövləti olduğu Qafqaz Albaniyası irsinə aid edilən çoxlu abidə və xristian mədəniyyəti nümunələri - kilsələr, monastırlar və s. vardır.

Azərbaycan dövləti bütün zamanlarda öz müsəlman mədəniyyətinə və islama qədər olan, o cümlədən xristian keçmişinə aid mədəni irsinə Azərbaycan xalqının irsi kimi diqqət və hörmətlə yanaşmış, onu qorumuşdur. Və bu baxımdan torpaqla-

rımızdakı xristian abidələrinin guya dağıdılması barədə bəzi dairələrin riyakarcasına fəryad qoparmaları təəccüb doğurmaya bilməz. Üstəlik də hələ Sovet dövründən bəri, xüsusən də işğal dövründə xristian keçmişin əksər nümunələrinə erməniləşdirmə məqsədi ilə erməni saxtakarları tərəfindən yenidən “əl gəzdirilmiş” və onlar manipulyasiyaya məruz qalmışdır.

Alban xristian abidələrinə gəldikdə isə tarixi həqiqət azərbaycanlıların keçmiş abidələrini qorumaq istəməməsində deyil, əksinə, bu abidələrin ermənilər tərəfindən planlı şəkildə təhrif olunmasında, üzərindəki köhnə yazıların məhv edilməsi və abidələrin erməni mənsubiyyətinin “sübutlarına” çevrilməli olan yeni yazıların həkk edilməsindədir.

Çünki erməni alimləri və siyasətçiləri həmişəki kimi alban ərazilərini özününküləşdirirlər, saxta erməniçilik “mənbələri” əsasında dünyaya yalan yayırlar.

Bunların iddialarına erməni müəllifi F.Ekozyantsın yazdıqları ilə cavab vermək yerinə düşərdi (Ф.П.Экозыанц. “Израэль Ори. Ларец Пандоры“. Книга 1). Kitabda, müəllifin qeyd etdiyi kimi, “bir mistifikasiya tarixi haqqında” söhbət gedir və bu cəfəngiyyat avantürüst İ.Ori başda olmaqla, erməni tədqiqatçıları tərəfindən Səfəvi və ondan sonrakı dövlətlərin müstəmləkəçilik və hökmranlığına qarşı aparılan milli azadlıq hərəkatı kimi təqdim edilir. Mistifikasiyanın mahiyyəti isə ondan ibarətdir ki, burada söhbət erməni xalqının azadlıq hərəkatından deyil, Qarabağ müləklərini öz planlarına cəlb etməkdən (İ.Ori mülək oğludur) gedir, eyni zamanda azadlıq

hərəkatından söhbət gedə bilməz, çünki “milli qəhrəmana” çevrilən İ.Ori öz məqsədləri naminə çalışan bir şəxsdir.

Həmin uydurmanın, Ekozyantsın yazdığı kimi, digər saxtakarlıqlar sırasında öz yeri vardır. Erməni müəllifindən sitat gətirirəm: “XVIII əsrin əvvəlinə qədər erməni xalqının yazılı tarixi heç bir zənginliyə malik deyildi və Armeniya və ermənilər haqqında nadir qeydlərdən ibarət idi. Və bu, əsasən Armeniya və onların sakinlərindən uzaq olan Avropa müəlliflərinin yazdıqları idi. Lakin XVIII əsr birdən-birə tarixi “kəşflər” partlayışına çevrildi və “xəyali dünyadan” öncə heç kimə məlum olmayan çoxlu erməni çarlıqları canlandırıldı və bunlar üzündən köçürənlər ordusunun fəaliyyətinin nəticəsinə çevrilərək, hətta onların qələmləri ilə Nuh gəmisinin ətrafına, bəşər sivilizasiyasının mifik beşiyinə çatdırıldı”.

Ekozyants xüsusi qeyd etdi ki, “bütün bu “mənbələr”in əmələ gəlməsi, daha doğrusu, ecazkar vasitə ilə “aşkarlanması” XVIII əsrdən XX əsrə qədərki dövrdə peyda olur, halbuki XVIII əsrdə bunlar haqqında heç kəsin məlumat və biliyi olmamışdır...”.

Bəs erməni tarixini ilkin “zənginləşdirənlər” kimlərdir və hansı zamandan başlayaraq, çoxlu mifologemlərlə dolmuş erməni tarixinin saxtakarlıq epoxası start götürüb?

Ekozyantsın cavabı bəllidir: “İsrael Orinin 1711-ci ildə, ölümündən sonrakı növbəti 1712-ci ildə Venesiya yaxınlığında, Müqəddəs Lazar adasında mxi-taristlər ordeni fəaliyyətə başlamış və 100 il keçməmiş yalnız onların “çalışmaları” nəticəsində Armeniyanın və erməni xalqının

tarixi on minlərlə “qədim” əlyazmalarla “varlandı”, “təkmilləşdi” və “əlmə çevrilməyə” hazırlı olduğunu nümayiş etdirdi”. Deməli, ilkin addımda 12 qaçqın rahibdən ibarət olan bu toplum qısa müddətdə mətbəə və kitabxana ilə zənginləşərək, tam hüquqlu monastır kompleksinə çevrildi. Özləri ilə gətirdikləri ilkin bir neçə kitab və əlyazmalar əsasında bir neçə rahib 1857-ci ildə artıq minlərlə “qədim əlyazmalara” çevrilən, Ekozyantsın istehza ilə qeyd etdiyi kimi, “biliklərdə ecazkar yolla bütün antik və orta əsr alimlərini üstələdi”.

Saxta əlyazmalarda mövcud olan uydurma və saxtalaşmalar erməniçilik və onların havadarları tərəfindən istifadə edilməyə başlandı və ilkin yalan yayımlar sırasında tanınmış erməni publisisti və tərcüməçisi Q.E-zov vardı, “hansı ki, Avropa və Rusiya arxivlərindən əksəriyyəti ondan əvvəl heç kim tərəfindən dərc edilməmiş, naməlum bir sıra “yeni” sənəd əldə edərək, özünün “Сношения Петра Великого с армянским народом” (Спб., 1898-ci il) kitabında avantürüst İ.Orini müsəlmanlara qarşı çıxan erməni xalqının cəsur milli qəhrəmanına çevirmiş oldu”.

Beləliklə, saxtakarlıqla dolu olan “erməni xalqının tarixi” ilkin, özü də ciddi redaktə və təftiş olunan bir neçə orijinal mətnlər istisna olmaqla, dünyaya məlum olmayan minlərlə saxta “tarixi əsərlər”ə çevrilərək, yayılmağa başladı. Onu da xüsusi qeyd etməliyə ki, bu saxta əsərlərin orijinaları erməni dilində yox idi və ola da bilməzdi.

Bu yerdə biz Ekozyantsın maraqlı doğuran və həqiqətlə uyğunlaşan fikirlərini qoyub, digər erməni mənşəli alimin

“...mxitarist rahiblərin fəaliyyəti əslində erməni millətçiliyinin bünövrəsinin, əsasının yaranmasına səbəb olmuşdur...” və “sonrakı milli ənənənin inkişafında kilsəyə xidmət edənlərin yazılarına yeni aspektlər cəlb edilmişdi və yazarlar mətnlərdə olan mövzulara dönə-dönə qayıdaraq, bunların ətrafında əsərlər yaratmışdılar”.

yaradıcılığına istinad edəcəyik. Söhbət ən tanınmış Amerika ermənişünası, Miçiqan və Çikaqo universitetlərinin professoru Ronald Qriqor Syunidən gedir (Ronald Grigor Suny, “Looking Toward Ararat. Armenia in Modern History”, Indian University Press, 1993). “Ararata baxış.

Armeniya yeni tarixdə” adlanan əsərində mxitaristlərdən söhbət açaraq, alim klerikal elitanın erməni tarixinin formalaşdırılmasında xüsusi rolunu qeyd edir. O göstərib ki, (sitat) “...mxitarist rahiblərin fəaliyyəti əslində erməni millətçiliyinin bünövrəsinin, əsasının yaranmasına

səbəb olmuşdur...” və “sonrakı milli ənənənin inkişafında kilsəyə xidmət edənlərin yazılarına yeni aspektlər cəlb edilmişdi və yazarlar mətnlərdə olan mövzulara dönə-dönə qayıdaraq, bunların ətrafında əsərlər yaratmışdılar”.

Söhbət hansı mövzulardan gedir? Bu suala cavabı Syuni digər tanınmış Amerika alimi Robert Tompsona istinad edərək, belə formalaşdırır: “...Armeniya kiçik ölkə olsa da çox qədimdir və burada çoxlu tarixi işlər görülmüş (M.Xorenli), bu xalqa xristianlıq digərlərindən öncə qəbul etdirilib və bu da tanrı hökmüdür (Aqafangel), bu xalq dininə, soy ənənələrinə sadıqdır və əzabkeşliyə, özünü qurban verməyə hazırdır (Elişe)”. Bu üç millətçi fikir qeyd etdiyimiz erməni uydurma tezislərindəndir.

Söylədiklərimin sonunda erməni tarixşünaslarının qərb tarixçilərinin ünvanına Ermənistan tarixinin saxtalaşdırılması ilə bağlı ittihamlarında və aldığı cavablarda dayanmaq istəyirəm.

Erməni tarixşünası Armen Auvazyan öz “Освещение истории Армении в Американской историографии (Критический обзор)” adlı əsərində bir sıra tanınmış qərb armenistlərini və qafqazşünasları, o cümlədən milliyyətə erməni olanları, professorlar Ronald Qriqor Syuni, Robert Tompson, Ceyms Rassel, Riçard Ovanisyan və digərlərini Ermənistan tarixini düşünülmiş saxtakarlıqda ittiham edir. Əsas arqumenti isə “Erməni yaylasının erməni xalqının formalaşma mənbəyinin olmaması bəzə də müasir tarixi, elm tərəfindən əsaslandırılmış müddəanı şübhə altına almaq və əvəzində elm tərəfindən rədd edilmiş ermənilərin gəlmələr olması versiyasının təkidlə reanimasiyasıdır”. Özü də Azərbaycan və Türkiyə alimlərinin təqdimatları əsasında. Qeyd olunur ki, “erməni mədəniyyəti həmin qərb alimlərinin əsərlərində yalnız İran, Bizans,

Assiriya, ərəb və digər mədəniyyətlərdən götürmələr ardıcılığı şəklində göstərilir. Tarixi Armeniya qeyri-mərkəzləşmiş, zəif ölkə qismində təqdim edilir, İran və Roma imperiyalarının əlində oynucağa çevrilir”. Bununla da 5 min illik erməni tarixi alçaldılır, “halbuki, Hayasa, Urartu və Ervanduni çarlıqları zamanında erməni ordusunun sayı bir neçə on minlərlə olmuş, Artaşesid, Arşakuni və Baqratuni (söhbət Pers mənşəli şəxslərdən gedir) dövrlərində isə 100 mindən 200 minə qədər döyüşçü sayı ilə ölçülmüşdür”.

Bu müəlliflərin mövqeyi akademiklər Qraçik Simonyan, Manvel Zulalyan və digərləri tərəfindən dəstəklənmişdir. Buna cavab olaraq, 4-6 oktyabr 2003-cü ildə “Erməni tədqiqatlarının yenidən dərk edilməsi: keçmiş, bu günü və gələcəyi” adlı Harvard, Kembriç, Massachusetts universitetlərindəki konfransda əksəriyyəti milliyyətə qərbdən olan bir sıra alimlər hay-erməni şovinist və millətçi elminə tutarlı cavablar söyləmişlər. Belə ki, professorlar Bardakçıyan, Rassel, Robert Xyuseni qeyd etmişlər ki, Ermənistan Respublikasının ermənişünas-

lığında “ksenofobiya, ultramil-lətçiliklə səciyyələnən “elm” hakim meylə çevrilərək, özünü məhv etməyə yönəldilib”.

Professor Corc Burntyan isə qeyd etmişdi ki, “qərb alimlərinə qarşı ittihamların kökündə “erməni-amerika” alimləri Qarabağa, Kilikiyaya, Naxçıvana, Gəncəyə və Türkiyə Armeniyasına olan erməni iddialarına xələl gətirməklə, mədəni cəhətdən incə olan günləri sual altına qoymuş, o cümlədən Armeniya tərəfindən xristianlığın qəbul olunma tarixini”. Robert Qriqor Syuninin fikrinə görə, “Erməni alimləri millətçilik təfəkkürü bətaqlığındadırlar”.

Bunların səbəblərini görkəmli alimin gördüyü və qeyd etdiyi kimi, “ermənilərin qabarıq şəkildə mövcud olan millətçiliyi köklərinin olmaması və tarixi biliklərin uydurmalarla əvəz edilməsindən irəli gəlir”. “...Bu xalq öz tarixi keçmiş və irsi ilə adətən qürur duyduğu halda bu bəzə də heç bir təsəvvürə malik deyildir”.

Deyənlərə nə isə əlavə etmək çətindir və bəlkə də ehtiyac duyulmur. Lakin “Regnum” İA-nın məlumatında vaxtı ilə dərc edilmiş bir fikri çatdırmaq istə-

Qeyd edək ki, Saparovlar ailəsi də Gürcüstanda məskunlaşan Bəylərovlardan törəmişlər. Florenski öz “Xatirələr”ində bunu vurğulayaraq yazır ki, Bəylər – Bəylərovların törəmələrindən müasir Gürcüstanda məskunlaşan və Qarabağa qayıtmayan bir neçə nəsil, o cümlədən Saparovlar nəslə çıxmışdır ki, onlar “son dərəcə mədəni və çox zəngin olmuşlar”.

yirik: “İstoriografiyadakı [erməni] elmi fikir intellektual təcəvüzə məruz qalır və ABŞ dövlət departamenti tərəfindən maliyələşdirilərək, öz əksini erməni tarixinin qədim vaxtlardan başlayaraq, təhrif edilməsinə gətirib çıxarır”. Bu məlumat qısaca olaraq, bir sıra erməni tarixşünaslarının Yerevanda keçirilən ermənişünasların beynəlxalq konqresində birgə elan edilmiş bəyanatından irəli gəlir.

Deməli, obyektiv mövqedə duran tanınmış qərb alimlərinin yanaşması, o cümlədən erməni mənşəli olanlar, millətçilik bataqlığında olan milli ermənişünaslıq elminə təsir göstərməyə qadir olmamışdır. Odur ki, həmin millətçilik bataqlığından bəhrələnən Paşinyanın təqdim etdiyi “Ermənistanın yeni Milli Təhlükəsizlik Strategiyası” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin tamamilə doğru olaraq qeyd etdiyi kimi, “sanki saxta tarix dərsliyidir” və bu növbəti uydurmalarla dolu sənəd erməni millətçiliyinin dəyirmanına su tökülür, geniş ictimaiyyətə çatdırılır.

Albanları hay-erməni elan edən, Albanların tarixi ərazisini özünüküləşdirən, maddi və qeyri-maddi mədəni irsini erməniləşdirən, üstəlik erməni və Qərb alimlərinin səsinə eşitməyən erməni alimləri və siyasətçiləri yaxşı olardı ki, uydurma və miylər əvəzinə bizim yerlimiz, məşhur Pavel Florenskinin yazdıqlarına diqqət yetirəydilər.

Azərbaycanın Yevlax şəhərinin sakini, anası Olqa (Solomiya) Səparova tərəfindən alban olan Pavel Florenskinin Albaniya haqqında çox dəyərlili fikirlərinə istinad edək. Pavel Florenski öz nəsil şəcərəsini tə-

dqiq etmiş görkəmli ilahiyyatçı, keşiş və riyaziyyatçı idi. Onun tədqiqatının nəticələri öz əksini “Mənim uşaqlarıma. Keçmiş günlərin xatirələri”ndə tapmışdır (M., “Moskva fəhləsi”, 1992-ci il) [«Детям моим. Воспоминания прошлых дней». М., «Моск. раб.», 1992 г.].

Florenskidən gətirəcəyimiz sətirlər 1916-1925-ci illərə aiddir. Məlumat üçün qeyd edək ki, P.Florenskinin atası Zaqafqaziya dəmir yolunun mühəndis-inşaatçısı olan Aleksandr Florenski pravoslav rus olmuşdur. Anası 1859-cu il təvəllüdü O.Səparova tanınmış Qarabağ mülklərinin nəslindən idi (Alban kilsəsinin hiyləgərliklə mənimlənməsi və onun erməni kilsəsinə birləşdirilməsindən sonrakı dövr).

P.Florenski öz alban soyunu “...müxtəlif və etnik cəhətdən pis qarışan Armeniya sakinlərinin bir neçə tayfası sırasına” aid edir, ermənilərin özləri bu tayfa budağını “albana” adlandırmışlar. Bu, Aralıq dənizi irqi adlandırılan Aralıq dənizi hövzəsinin ən qədim sakinlərinin bir qoludur. Etnik bir altlıq olaraq bu irqin tarixi Homer Yunanıstanına qədər uzanır. Onun qalıqları daha təmiz şəkildə Midiya və Friqiyalıların ən qədim tayfalarını vermişlər. Şimal-şərqin dərinliklərinə qədər gedib çıxmış bu nəsil ətrafdakı Ararat əhalisi ilə qismən qarışdılar və bir hissəsi isə burada etnik qrup olaraq sağ qaldılar”.

Başqa bir yerdə o, fikrini birbaşa bildirir: “Ana tərəfdən məndə xetlərin qanı axır”. Qeyd etmək lazımdır ki, bu nəticə M.Kalankatukskinin albanların mənşəyi (“Albanların tarixi”) barədə fikirləri və xetlərin

/ xatların Kipr və Qafqaza miqrasiyası haqqında məşhur tarixi dəlillərlə tamamilə uyğun gəlir.

Alban salnaməçisi M.Kalankatukski qeyd etmişdir: **“Onlardan, kittiyələrdən – Yafətin oğullarından ayrılaraq kiplilər bütperəst adalara getdilər, şimal ölkələrində yaşayanlar isə kittiyələrin həmtayfalarındandır, bunlardan Aluanlar törəmişlər”** (M.Kalankatukski, I kitab, 2-ci fəsil) [Kittim (Xirokitiya) Kiprin qədim adıdır və onun qədim tarixinə görə eramızdan əvvəl IV minillikdə Xatilər tərəfindən istila edilmişdir].

P.Florenski daha sonrakı qeydlərində başlıca nəticəsini çıxarır: **“Qarabağ erməniləri əslində ermənilər deyil, xüsusi bir tayfadır... Qədim dövrlərdə onları alban adlandırdılar, ermənilər isə onlara axavan deyirdilər”**. **“Onlar əvvəlcə Göyçə gölü yaxınlığında yaşayırdılar. Cənubdan sıxışdırılaraq, əfsanəvi əcdadları Bəylərin soyadını daşıyan knyazları ilə birlikdə Qarabağa köçdülər”**.

Qeyd edək ki, Səparovlar ailəsi də Gürcüstanda məskunlaşan Bəylərovlardan törəmişlər. Florenski öz “Xatirələr”ində bunu vurğulayaraq yazır ki, **Bəylər – Bəylərovların törəmələrindən müasir Gürcüstanda məskunlaşan və Qarabağa qayıtmayan bir neçə nəsil, o cümlədən Səparovlar nəslə çıxmışdır ki, onlar “son dərəcə mədəni və çox zəngin olmuşlar”**.

Daha sonra, hələ 1915-ci ildə yazmağa başladığı **“Anam haqqında qeydlər”**də göstərir: **“Məlik-Bəylərovların əsas**

şəcərəsi IX əsr Talış İncilinin ilk vərəqlərində qeyd edilmişdir. İncil Məlik-Bəylərovların nəsil kilsəsində, onların malikanəsinin xarabalıqlarının hələ də qaldığı Xorek dağında saxlanılırdı...”, onlar kəndlilər tərəfindən oğurlanmışdı, “Erməni katolikosunun sərt əmrləri və hətta kilsədən qovulma təhlükəsi bunları [kəndli] kilsəyə qaytarmağa məcbur edəcək qədər güclü deyildi...”. Məlik-Bəylərovların tarixinə dair daha bir qeyd Bolnisi kəndinin kilsəsində qorunan Bolnisi İncilində vardır”.

Və nəhayət, “P.Q.Saparovun tərcümeyi-halına dair qeydlər”də (təxminən 1923-cü il): “Ailənin tarixi yerli bölgənin müqəddəs Şulaver əlyazması İncilində qeyd edilmişdir. Bu İncil Pavel Gerasimoviç Saparov tərəfindən yenidən bağlanmışdır...” [Florenskinin babası, anasının atası]. P.Florenskinin yuxarıda göstərilən sitatları eyni alban məliklərindən törəyən zadəgan alban ailəsi Saparovların yaşayış coğrafiyasını anlamaq baxımından çox vacibdir.

Birincisi, Göyçə gölü bölgəsindən köçürüldükdən sonra P.Florenskinin əcdadlarının Qarabağda yaşadığını görürük. Qarabağ isə mənbələrdən məlum olduğu kimi, Qafqaz Albaniyasının ərazisidir. IX əsrdə yazılmış nəsil şəcərəsi Talış Evangeliyasında (İncilində) hazırlanmışdır. Bəlli olduğu kimi, Talış Azərbaycanın Tərtər rayonunun yaşayış (kənd) məntəqəsidir (1921-1991-ci illərdə Mardakert ra-

yonu). Bəylərov məliklərinin iqamətgahı 1716-1750-ci illər də məhz burada yerləşmişdir və P.Florenskinin anası tərəfindən nəslə də onlardan törəmişdir. Qeyd edək ki, əvvəllər erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmiş həmin kənd 3 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycanın nəzarəti altına qaytarılmışdır.

İkincisi, XVI əsrdə P.Florenskinin əcdadları öz kəndliləri ilə birlikdə Gürcüstanın Kvemo-Kartli bölgəsindəki Marneuli ilə həmsərhəd olan (bütövlükdə Borçalı adlanan) Tiflis quberniyasının hazırda Azərbaycanlıların yaşadığı Bolnisi yaşayış məskəninə köçdülər. P.Florenski həmçinin Şulaverdəki nəsil tarixinin yazıldığı İncili də qeyd edir. Şu-

laver tarixi addır və Gürcüstanın Kvemo-Kartli bölgəsinin (Borçalı) Marneuli rayonunda yerləşir.

Göstərilənlərdən belə nəticə çıxır ki, P.Florenskinin “Xatirələr”ində qeyd olunan coğrafi ərazi Qarabağ və Borçalını (indi Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan sərhədindədir) əhatə edir.

Bunlar vaxtilə Qafqaz Albaniyasının tarixi torpaqları olmuşdur.

Növbəti erməni miflərini yarananlar düşünməlidirlər, kimə inanmalı: onların müəllifi olduğu Albaniya və albanlarla bağlı uydurmalarına, yoxsa ana tərəfdən Alban olan tanınmış Rus alimi və ilahiyyatçısı Pavel Florenskinin yazdıqlarına?

VƏTƏN MÜHARİBƏSİNDƏ
ZƏFƏRƏ APARAN YOL

44

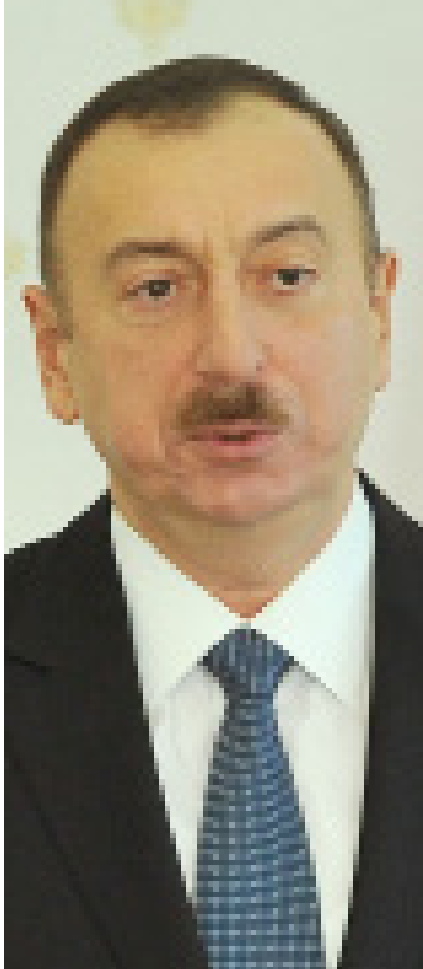
2020-ci il sentyabrın 27-də səhər saat 6 radələrində Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycan Ordusunun mövqelərini və yaşayış məntəqələrini iriçaplı silahlar və artilleriya qurğuları ilə intensiv atəşə tutmağa başladılar.

Prezident.az
AzTv
Azertag.az
materiallarının əsasında hazırlanmışdır.

27.09.2020

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev xalqa müraciət etdi. Dövlət başçısı Ordumuzun düşmənin hərbi mövqelərinə zərbə endirdiyini, düşmənin çox sayda hərbi texnikasının sıradan çıxarıldığını bildirdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirildi. Ali Baş Komandan, Ermənistan silahlı qüvvələrinin təxribatlarının qarşısının alınması ilə bağlı verdiyi göstərişlər əsasında Azərbaycan Ordusunun genişmiqyaslı əks-hücum əməliyyatına başladığını elan etdi.

Azərbaycan Ordusunun uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində düşmənin ön xətti yarıldı, altı kənd - Qaraxanbəyli, Nüzgar, Yuxarı Əbdürrəhmanlı, Böyük Mərcanlı, Kənd Horadiz, Qərvənd işğaldan azad olundu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizdə hərbi vəziyyətin elan edilməsi haqqında Fərman imzaladı.

Müdafiə Nazirliyi cəbhənin Goranboy istiqamətində qoşunlarımızın keçirdiyi hərbi əməliyyat nəticəsində Murov dağı silsiləsindəki Murov zirvəsinin azad olunması barədə məlumat yaydı.

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Prezident İlham Əliyevə zəng etdi. Qardaş ölkənin dövlət başçısı Türkiyənin həmişə olduğu kimi, bu gün də Azərbaycanın yanında olduğunu vurğuladı.

Fransa Respublikasının Prezidenti E.Makron Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng etdi.

Telefon söhbəti zamanı qeyd edilib ki, Ermənistan rəhbərliyi şüurlu şəkildə danışıqlar prosesini pozur. Azərbaycan Ordusu buna cavab olaraq əks-hücum əməliyyatları həyata keçirir.

28.09.2020

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşin təşəbbüsü ilə onunla Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev arasında videokonfrans formatında görüş olub. Prezident İlham Əliyev ötən gün Ermənistanın Azərbaycana qarşı törətdiyi hərbi təxribatla bağlı hadisələrin gedişinə dair məlumat verib. Qeyd edib ki, sentyabrın 27-də Ermənistan təmas xətti boyunca Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin mövqelərini və yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriyadan atəşə tutub və bunun nəticəsində mülki şəxslərimiz və hərbi qulluqçularımız həlak olublar. Azərbaycan tərəfi özünümüdafiə məqsədilə uğurlu əks-hücum əməliyyatları həyata keçirir.

Müdafiə Nazirliyi Ermənistan ordusunun üç silah-sursat anbarının, onlarla texnikasının və 550-dən çox canlı qüvvəsinin məhv edildiyi barədə məlumat yayıb.

Talış kəndi ətrafındakı əlverişli yüksəkliklər düşməndən təmizlənilib, Ermənistan Ordusunun xeyli sayda canlı qüvvəsi məhv edilib.

Ermənistan silahlı birləşmələrinin Tərtər Rayon Məhkəməsinin yerləşdiyi əraziyə artilleriya atəşi nəticəsində bir nəfər həlak olub, üç nəfər yaralanıb.]

29.09.2020

Almaniya Kansleri Angela Merkel Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə telefonla zəng edib. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Ermənistanın hərbi təxribatı ilə bağlı hadisələrin gələcək inkişafına görə məsuliyyət Ermənistanın siyasi və hərbi rəhbərliyinin üzərinə düşür.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Rossiya-1" telekanalının "60 dəqiqə" proqramında Vətən müharibəsi ilə bağlı suallara cavab verdi. Bir müddətdir ki, ermənilərin təbliğat yuvasına çevrilmiş bu proqramda iştirak edən ekspertlər İlham Əliyevin məntiqli, əsaslı, obyektiv çıxışından sonra Azərbaycana münasibətdə öz qərəzli mövqelərini dəyişməyə məcbur oldular.

Səhər saatlarında cəbhənin Füzuli-Cəbrayıl istiqamətində yerdəyişmə etmək istəyən düşmənin canlı qüvvəsi məhv edilib, texnikası sıradan çıxarılıb.

Düşmənin Xocavənd rayonu ərazisində yerləşdiyi 3-cü "Martuni" motoatıcı alayı darmadağın edilib.

30.09.2020

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ermənistanın hərbi təxribatı zamanı yaralanan və Müdafiə Nazirliyinin Mərkəzi Hərbi Klinik Hospitalında müalicə olunan hərbiçilərlə görüşüblər.

Avropa İttifaqı Şurasının rəhbəri Şarl Mişel Prezident İlham Əliyevə telefonla zəng edib. Dövlətimizin başçısı Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən hərbi təxribatı ilə bağlı həmsöhbətinə məlumat verib.

Azərbaycan Ordusunun qətiyyətli əks-hücum əməliyyatını davam etdirir. Əməliyyatın başlandığı dörd gün ərzində düşmənin ümumilikdə 2300-dən artıq canlı qüvvəsi məhv edilib.

01.10.2020

Belarus Prezidenti A.Lukaşenko Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edərək Ermənistan-Azərbaycan təmas xəttində silahlı qarşıdurma ilə bağlı yaranmış vəziyyətlə maraqlanıb.

Düşmən bütün cəbhə boyunca tutduğu mövqelərdən geri çəkilməyə məcbur edilib.

Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini növbəti dəfə ağır artilleriyadan atəşə tutub. Nəticədə mülki əhali arasında həlak olanların sayı 19-a, xəsarət alanların sayı 55-ə çatıb.

02.10.2020

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Əl-Cəzirə" televiziya kanalına müsahibə verib. Dövlətimizin başçısı müsahibəsində Azərbaycanın mövqeyinin dəyişməz olaraq qaldığını, tələblərin tamamilə beynəlxalq hüquqa müvafiq olduğunu bildirdi.

Azərbaycan Ordusu əks-hücum əməliyyatlarını cəbhənin bütün istiqamətlərində uğurla davam etdirib. Ordumuz Ağdərə istiqamətində Madagiz ətrafındakı hakim yüksəklikləri düşməndən azad edib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin 193-cü desant həmlə taburunun hava endirim komanda birliyinin döyüş bayrağı ələ keçirilib.

03.10.2020

Azərbaycan Ordusu Madagizdə Azərbaycan bayrağını yüksəldib. Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter səhifəsində bu barədə paylaşım edib.

Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunan Madagizin tarixi adını bərpa edərək onun Suqovuşan adlandırıldığını elan edib.

04.10.2020

Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl şəhərini və Cəbrayıl rayonunun bir neçə kəndini işğaldan azad edib. Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter səhifəsində bu barədə paylaşım edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "Əl-Ərəbiyyə" televiziya kanalına müsahibə verib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin atəşi nəticəsində Beyləqanda iki dinc sakin həlak olub, iki nəfər isə xəsarət alıb. Bununla da həlak olan mülki şəxslərin sayı 22-yə, xəsarət alanların sayı 73-ə çatıb.

Suqovuşan-Ağdərə istiqamətində gedən döyüşlər zamanı düşmənin 77-ci tank taborunun 4 tankı məhv edilib, 3 tankı isə qənimət götürülüb. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Ağdərə istiqamətində yerləşən 5-ci dağ atıcı alayının bir neçə bölməsinin şəxsi heyəti döyüş mövqeyini tərk edərək qaçıb. Düşmən çoxlu sayda itki verib.

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun 2010-cu il iyunun 18-də təkbaşına döyüşərək xeyli sayda düşmən qüvvəsini məhv etdiyi posta Azərbaycan bayrağı sancılıb.

Ermənistan tərəfi Gəncədə mülki əhalinin sıx yaşadığı məntəqələri ağır artilleriyadan atəşə tutub. Nəticədə bir nəfər həlak olub, 32 nəfər xəsarət alıb. Tarixi tikililərə ciddi ziyan dəyib.

Düşmən Xızı və Abşeron bölgəsinə iki ədəd 300 kilometr məsafəli orta mənzilli raket atıb.

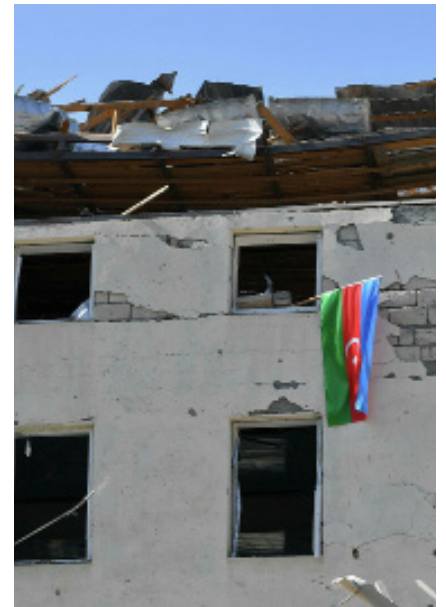
05.10.2020

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin "TRT Haber" kanalına müsahibə verib və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan başda olmaqla Türkiyənin ilk saatlardan Azərbaycana göstərdiyi dəstəyi xüsusi qeyd edib.

Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl rayonunun Şıxəli Ağalı, Sarıcalı, Məzrə kəndlərini və müxtəlif istiqamətlərdə bir neçə strateji yüksəkliyi azad edib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya qurğularından və raket sistemlərindən intensiv atəşə tutması nəticəsində saat 16:00-a olan məlumata görə, həlak olmuş mülki şəxslərin sayı 25-ə, xəsarət alanların sayı isə 127-yə çatıb.

06.10.2020

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiyanın "Perviy Kanal" televiziyasına müsahibə verib.

"Ermənistan ərazisindən artilleriya atəşlərinə baxmayaraq, biz Ermənistan ərazisinə heç bir zərbə endirmirik, Ermənistan ərazisinə keçmirik, hərçənd bunun üçün hər cür imkanımız var", - deyə Prezident vurğuladı.

07.10.2020

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Müdafiə Nazirliyinin Mərkəzi Komanda Məntəqəsində operativ müşavirə keçirilib.

Prezident İlham Əliyev "Euronews" televiziyasına müsahibə verib. Ali Baş Komandan ordumuzun uğurlu əks hücumu haqqında məlumat verib, Ermənistan qoşunlarının işğal olunmuş ərazilərdən çıxarılması ilə bağlı vaxt cədvəlinin təqdim edilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev CNN-Türk televiziyasına müsahibə verib.

Sualları cavablarkən, Ali Baş Komandan bunları deyib: "Azərbaycan heç vaxt mülki əhaliyə, yəni, mülki şəxslərə qarşı müharibə etməyib... Mən artıq bu günlərdə də demişəm, bizim erməni xalqı ilə heç bir işimiz yoxdur... Bizim bütün hədəflərimiz hərbi hədəflərdir. Hərbi hədəfləri məhv etmək üçün bizim tam hüququmuz var".

"Azərkosmos" ASC işğaldan azad olunmuş Suqovuşan ərazisinin "Azersky" peykindən əldə edilmiş təsvirini yayıb.

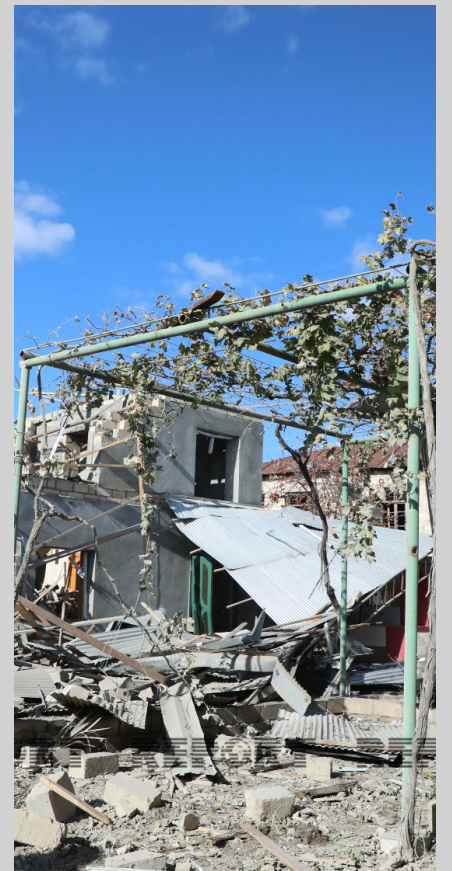

08.10.2020

Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya qurğularından və raket sistemlərindən intensiv atəşə tutması nəticəsində saat 13:00-a olan məlumata görə, həlak olmuş mülki şəxslərin sayı 31-ə, xəsarət alanların sayı isə 154-ə çatıb, 928 ev, 133 mülki obyekt və 45 çoxmənzilli yaşayış binası yararsız vəziyyətə düşüb.

Düşmən ordusu cəbhənin Füzuli istiqamətində dinc əhaliyə qarşı qadağan olunmuş fosforlu bombalardan istifadə edib.

Ermənistan silahlı qüvvələri Bərdə şəhərini növbəti dəfə artilleriya atəşinə tutub.

09.10.2020

Prezident İlham Əliyev “CNN International” televiziya kanalının “Connect the World” verilişində müsahibə verib.

“Sky News” telekanalı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müsahibəsini yayımlayıb. Ali Baş Komandanın müxbirin sülhməramlılar barədə sualını bu cür cavablandırıb: “Sülhməramlılar ATƏT-in Minsk qrupu tərəfindən münaqişənin həlli üçün işlənib hazırlanmış əsas prinsiplərdə təmin edilən ünsürlərdən biridir və sülhməramlılarla bağlı bənd var. Lakin biz bu bəndə çatmamışıq ki, onu lazımı şəkildə müzakirə edək, çünki tezdir”.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Hadrut qəsəbəsinin, Çaylı, Yuxarı Güzdək, Gorazıllı, Qışlaq, Qaracallı, Əfəndilər, Süleymanlı və Sur kəndlərinin işğaldan azad olunması ilə bağlı xalqa müraciət edib.

Baş Prokurorluq, döyüşlərdə Ermənistan tərəfindən iştirak etmiş Fransa vətəndaşı Artur Oqanisyanyan və Gürcüstan vətəndaşı Vaaqın Çaxalyan barəsində cinayət işi başlanıb.

10.10.2020

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiyanın RBK televiziya kanalına müsahibə verib. Ali Baş Komandan Azərbaycan tərəfinin qəti mövqeyini bir daha səsləndirib: “Biz axıra qədər gedəcəyik. Biz dayanmamışıq. Əgər erməni tərəfi atəşkəs rejiminə sadıq olarsa, onda, dünən dediyim kimi, siyasi nizamlama mərhələsi başlanacaq, danışıqlara məcburet etmə fazası başa çatacaq”.

Müdafiə Nazirliyi: Humanitar atəşkəs rejiminə əməl etməyən Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri günorta saatlarında Tuğ kəndi istiqamətindən Hadrut qəsəbəsi, Aragül və Banazur istiqamətlərindən Cəbrayıl istiqamətində hücum əhd göstərib. Bölmələrimizin qabaqlayıcı tədbirləri nəticəsində xeyli sayda canlı qüvvə və döyüş texnikası itirən düşmən geri çəkilməyə məcbur edilib.

11.10.2020

Ermənistan tərəfinin gecə saat 2 radələrində cəbhə zonasından kənarında yerləşən Gəncə şəhərində çoxmənzilli yaşayış binalarını raket atəşinə tutması nəticəsində 3-ü qadın olmaqla 7 nəfər həlak olub, 16-sı qadın, 6-sı azyaşlı olmaqla 34 nəfər yaralanıb. Həmçinin 10-dan çox çoxmənzilli binaya və 100-dən çox müxtəlif təyinatlı obyektə ziyan dəyib.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Ermənistan silahlı qüvvələrinin Gəncə şəhərində mülki əhaliyə qarşı törətdiyi qanlı terror aktı ilə bağlı dünya birliyinə müraciət edib.

Düşmənin gecə saat 4 radələrində Cənubi Qafqazın ən böyük istilik elektrik stansiyası olan “Azərbaycan” İstilik Elektrik Stansiyasını hədəfə almaqla cəbhə zonasından 100 kilometrədən çox uzaqda yerləşən iri sənaye şəhəri Mingəçevirə atdığı raketlər Ordumuzun Hava Hücumundan müdafiə qüvvələri tərəfindən zərərsizləşdirilib.

12.10.2020

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev “Haber Global” televiziya kanalına müsahibə verib. Ali Baş Komandan informasiya müharibəsində Türkiyə mediasının dəstəyindən söz açıb.

HABER | GLOBAL

Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri itirdikləri mövqeləri geri qaytarmaq məqsədilə cəbhənin Ağdərə-Ağdam və Füzuli-Cəbrayıl istiqamətlərində bir neçə dəfə kiçik qruplarla Azərbaycan Ordusunun mövqələrinə basqın etməyə cəhd göstərblər. Həyata keçirilən fəaliyyətlər nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, 3 ədəd BM-21 “Qrad” yaylım atəşli reaktiv sistemi, tank və avtomobil texnikası sıradan çıxarılıb.

13.10.2020

**HABER
TURK**

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyənin “Haber Türk” televiziya kanalına müsahibə verib. Ali Baş Komandan Gəncə şəhərinin Ermənistan tərəfindən dağıdıcı silahlarla atəşə tutulmasını dinc əhaliyə qarşı terror aktı kimi qiymətləndirib: “Bu, Ermənistanın növbəti terror aktıdır. Ancaq bu terror aktı Azərbaycan xalqının iradəsini qıra bilməz. Biz düşməyə qarşı daha böyük əzmlə, iradə ilə vuruşacağıq, daha əzmlə, iradə ilə öz torpaqlarımızı azad edəcəyik və Azərbaycan bayrağını işğal edilmiş bütün torpaqlarda qaldıracağıq”.

Azərbaycan əsgəri Hünər Məmmədov silahdaşları Elvin Mədətov və Rüfət Əsədullayevin köməyi ilə düşmənin 7 tankını, 1 PDM-ni, silah-sursat dolu 1 avtomobil texnikasını və 2 müşahidə məntəqəsini məhv edib.

14.10.2020

Rəşadətli Azərbaycan Ordusu Füzuli rayonunun Qaradağlı, Xatunbulaq, Qarakollu, Xocavənd rayonunun Bulutan, Məlikcanlı, Kəmərtük, Təkə, Tağaser kəndlərini işğaldan azad edib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı rəsmi paylaşım edib.

Prezident İlham Əliyev Fransanın “France 24” televiziya kanalına müsahibə verib.

Müxbirin Dağlıq Qarabağdakı kilsələrin bombardman edilməsi görüntüləri barədə sualına, Prezident hərtərəfli cavab verib: “Biz bu məsələni araşdırmalıyıq. Biz nə baş verdiyindən əmin deyilik. Bizi günahlandırmaq üçün bunun ermənilər tərəfindən törədilə biləcəyinə dair şübhələrimiz var. Bizim hədəflərimiz arasında heç bir tarixi və ya dini hədəf yoxdur”.

**FRANCE
24**

15.10.2020

Rəşadətli Azərbaycan Ordusu Füzuli rayonunun Arış, Cəbrayıl rayonunun Doşulu, Xocavənd rayonunun Edişə, Düdükçü, Edilli, Çıraquz kəndlərini işğaldan azad edib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı rəsmi paylaşım edib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyənin NTV televiziya kanalına müsahibə verib. Ali Baş Komandan Ermənistan tərəfin qeyri-konstruktiv mövqe tutmağa davam etdiyini bir daha xatırladı: “Mən bu döyüşlərin ilk saatlarından... erməni xalqına müraciət edərək demişdim ki, bu torpaqlardan sülh yolu ilə çıxın, qan tökülməsin, insanlar həlak olmasın. Ancaq təəssüf ki, Ermənistan buna əməl etmir. Bu gün döyüş meydanında Ermənistan ordusunun tam darmadağın olmasında əsas günahkar Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyidir”.

Prezident İlham Əliyev Rusiyanın “Ria Novosti” agentliyi üçün “Rossiya Seqodnya Beynəlxalq İnformasiya Agentliyi” media qrupunun baş direktoru Dmitri Kiselyova müsahibə verib.

Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Tərtər şəhər qəbiristanlığının dəfn mərasimi zamanı ağır artilleriyadan intensiv atəşə tutulması nəticəsində üç nəfər həlak olub, beş nəfər xəsarət alıb. Beləliklə, düşmənin mülki əhalini atəşə tutması nəticəsində həlak olanların sayı 46-ya, xəsarət alanların sayı 223-yə çatıb.

16.10.2020

Rəşadətli Azərbaycan Ordusu Xocavənd rayonunun Xırmancıq, Ağbulaq, Axullu kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter səhifəsində məlumat verib.

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin “A Haber” televiziya kanalına müsahibə verib.

Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilib.

Düşmənin atdığı raket və mermilərin mülki obyektlərə vurduğu ziyanın aradan qaldırılması üzrə tədbirlərin icrasına başlanıb.

17.10.2020

Füzuli şəhəri və rayonun Qoçəhmədli kəndi, Çimən kəndi, Cuvanlı kəndi, Pırəhmədli kəndi, Musabəyli kəndi, İşıqlı kəndi, Dədəli kəndi işğalçılardan azad edilib. Bununla əlaqədar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev xalqa müraciət edib.

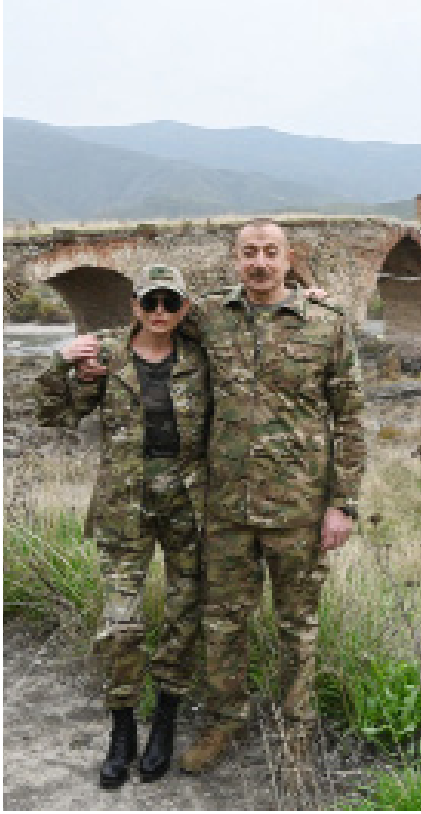

Ermənistan silahlı qüvvələri gecə saat 01 radələrində Gəncə şəhərinin mərkəzi hissələrini raket atəşinə tutub. Bu xain hücum nəticəsində 13 nəfər həlak olub, 48 nəfər xəsarət alıb. Həmçinin çoxsaylı mülki infrastruktur obyektlərinə, nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəyib. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Ermənistanın Gəncəyə növbəti raket hücumu ilə bağlı rəsmi instaqram səhifəsində paylaşım edib.

Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilib.

18.10.2020

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qədim Xudafərin körpüsünün üzərində Azərbaycan bayrağını qaldırdılar. Prezident İlham Əliyev bunu özünün rəsmi Twitter səhifəsində bildirib.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Füzuli şəhərinin və Füzuli rayonunun bir sıra kəndlərinin işğaldan azad edilməsi ilə bağlı rəsmi instaqram hesabında paylaşım edib.

Füzuli ərazisində düşmənin hərbi hissəsi şanlı əsgərlərimiz tərəfindən ələ keçirilib.

Saat 12.30-da cəbhənin Cəbrayıl istiqamətində Ermənistan silahlı qüvvələrinin "Su-25" hücum təyyarəsi Azərbaycan Hava Hücümündən Müdafiə bölmələri tərəfindən məhv edilib.

19.10.2020

Cəbrayıl rayonunun Soltanlı, Əmirvarlı, Maşanlı, Həsənlı, Əlikeyxanlı, Qumlaq, Hacılı, Göyərçinveysəlli, Niyazqullar, Keçəl Məmmədli, Şahvəlli, Hacı İsmayılı, İsaqlı kəndləri azad olunub. Bu barədə Prezident İlham Əliyev məlumat verib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiyanın TASS informasiya agentliyinə videomüsahibə verib.

TACC

Cəbhənin Ağdərə-Ağdam, Füzuli-Hadrut-Cəbrayıl istiqamətlərində, eləcə də Araz çayı boyu müqavimət göstərməyə cəhd edən düşməne qarşı döyüş əməliyyatları davam edib.

20.10.2020

Zəngilan şəhəri və rayonun 6 kəndi, Füzuli, Cəbrayıl, Xocavənd rayonlarının 18 kəndi işğaldan azad olunub. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı xalqa müraciət edib.

Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində düşmənin canlı qüvvəsi və çox sayda hərbi texnikası məhv edilib. Zəngilan şəhərində Azərbaycanın dövlət bayrağı ucaldılıb.

Gəncə istiqamətində Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus pilotsuz uçuş aparatı Hava Hücümündən Müdafiə bölmələrimiz tərəfindən məhv edilib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus növbəti PUA Hava Hücümündən Müdafiə bölmələrimiz tərəfindən Goranboy rayonunun Tapqaraqoyunlu kəndi üzərində məhv edilib.

Zəngilan rayonunun Minci-van qəsəbəsi və 13 kəndi - Xurama, Xumarlı, Sarıl, Babaylı, Üçüncü Ağal, Hacallı, Qırx Müşlan, Üdgün, Turabad, İçəri Müşlan, Məlikli, Cahangirbəyli, Baharlı kəndləri işğaldan azad edilib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev məlumat verib.

Prezident İlham Əliyev Yaponiyanın "Nikkei" qəzetinə müsaibə verib. Ali Baş Komandan elan olunmuş və Ermənistan tərəfindən pozulmuş atəşkəs haqqında bunları deyib: "Mən həmişə demişəm ki, atəşkəsə birtərəfli qaydada nail olmaq mümkün deyil. Əgər bizə hücum olunursa, biz nəinki özümü müdafiə etməliyik, eyni zamanda, əks-hücum da keçməliyik. Sizə deyə bilərəm ki, onlar ikinci dəfə atəşkəsi pozandan sonra biz Zəngilan şəhərini və bir çox kəndləri azad etdik. Beləliklə, döyüş meydanında nə qədər çox vaxt keçirsə, biz bir o qədər də əraziləri azad edirik".

Azərbaycan Ordusu Füzuli rayonunun Gecəgözlü, Aşağı Seyidəhmədli, Zərgər kəndlərini, Cəbrayıl rayonunun Balyand, Papı, Tulus, Hacılı, Tinli kəndlərini işğaldan azad edib.

Azərbaycan Ordusu Füzuli rayonunun Mollavəli, Yuxarı Rəfədinli, Aşağı Rəfədinli, Cəbrayıl rayonunun Sirik, Şıxlar, Məstəlibəyli, Dərzili kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter səhifəsində bildirib.

Zəngilan rayonunun Kolluqışlaq, Malatkeşin, Kənd Zəngilan, Genlik, Vəliqulubəyli, Qaradərə, Çöpədərə, Tatar, Tiri, Əmirxanlı, Qarqulu, Bartaz, Dəlləkli kəndləri və Ağbənd qəsəbəsi işğaldan azad edilib

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Baş Ombudsmanı Şərəf Malkoçu qəbul edib.

Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi əməliyyat nəticəsində cəbhənin Qubadlı istiqamətində Ermənistan silahlı qüvvələrinin müdafiə olunan bölmələri şəxsi heyət və hərbi texnikada itki verərək mühüm yüksəkliklərdən və bir sıra mövqelərdən geri çəkilməyə məcbur edilib.

Ermənistan ordusu Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinə hədəfə alaraq raket atıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək və Şərur rayonları istiqamətində uçuş keçirməyə cəhd göstərən Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus taktiki pilotsuz uçuş aparatı bölmələrimiz tərəfindən məhv edilib.

Düşmənin Siyəzən istiqamətində atdığı ballistik raket dənizə düşüb.

Suqovuşan və Talış kəndlərinə gedən tarixi yolların bərpasına başlanılıb.

23.10.2020

Azərbaycan Ordusu Xocavənd rayonunun Dolanlar, Bünyadlı kəndlərini, Cəbrayıl rayonunun Dağ Tumas, Nüsüs, Xələfli, Minbaşılı, Veysəlli, Zəngilan rayonunun Vənədlı və Mirzəhəsənli kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev məlumat verib.

Qubadlı rayonunun Zilanlı, Kürd Mahrızlı, Muğanlı və Alaqrışaq kəndləri işğaldan azad olunub.

Prezident İlham Əliyev Milli Qəhrəman, Qubadlının azadlığı uğrunda şəhid olmuş Şükür Həmidovun atası Nəriman Həmidovla telefonla danışılıb.

24.10.2020

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin döyüş aviasiyası cəbhənin Ağdərə və Ağdam istiqamətlərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin 3 tankını, 2 sığınacağı və bölüyün 4 dayaq məntəqəsini dəqiq aviasiya zərbələri ilə məhv edib.

Prezident İlham Əliyev Fransanın "Figaro" qəzetinə müsahibə verib. Müxbirin SSRİ dağıldıqdan sonra Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin tarixi barədə sualına Ali Baş Komandan bunları deyib: "Müharibə və toqquşmaların ilk qurbanları Dağlıq Qarabağdakı azərbaycanlılar oldu. Dağlıq Qarabağda, əsasən Şuşada, eləcə də paytaxt Xankəndidə yaşayan 40 min azərbaycanlı tamamilə etnik təmizləməyə məruz qaldı. Sonra Ermənistanda yaşayan 250 min azərbaycanlı - onların çoxu qətlə yetirildi - hamısı etnik təmizləməyə məruz qaldı, qovuldu. Həmin toqquşmalar hər yerdə - İrəvanda, Ermənistanın başqa şəhərlərində, Dağlıq Qarabağda baş verirdi".

Ermənistanın siyasi-hərbi rəhbərliyi ölkənin orta yaşlı və qoca sakinləri ilə yanaşı, yeniyetmələri də Qarabağda gedən hərbi əməliyyatlara cəlb edib.

25.10.2020

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Müdafiə Nazirliyinin Mərkəzi Komanda Məntəqəsində operativ müşavirə keçirilib.

Azərbaycan Ordusu Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı rayonlarının bir neçə kəndini və Qubadlı şəhərini işğalçılardan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter səhifəsində bildirib.

Prezident İlham Əliyev "Fox News" televiziya kanalına müsahibə verib. Müxbirin Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərin aqibətinə dair sualını Ali Baş Komandan bu cür cavablandırılıb: "Biz özümüzü müdafiə edirik və biz Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazilərini erməni işğalından azad edirik. Bundan artıq heç bir şey etmirik. Erməni xalqına gəldikdə, mən dəfələrlə demişəm ki, Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilər bizim vətəndaşlarımızdır, biz onların qeydinə qalacağıq. Onlar oraya qayıdacaq azərbaycanlılarla yanaşı, ləyaqət, sülh içində yaşayacaqlar".

Qoşunlarımız cəbhənin Xocavənd, Qubadlı və Laçın rayonları ərazisində düşməne ciddi zərbə vuraraq onun müqavimətini zəiflədib və müxtəlif istiqamətlərdə yeni mövqelərə irəliləyib.

Ermənistan ordusu Goranboyun Meşəli kəndinə qadağan olunmuş raket atılıb.

Zəngilan rayonunun Birinci Alibəyli, İkinci Alibəyli, Rəbənd, Yenikənd, Cəbrayıl rayonunun Qovşudlu, Sofulu, Dağ Maşanlı, Kürdlər, Hovuslu, Çələbilər,

Qubadlı rayonunun Padar, Əfəndilər, Yusifbəyli, Çaytumas, Xanlıq, Sarıyataq, Mollabürhan kəndlərinin və Qubadlı şəhərinin işğaldan azad edilməsi ilə bağlı Prezident İlham Əliyev xalqa müraciət edib

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev Qubadlı şəhəri və Qubadlı rayonunun bir neçə kəndinin işğalçılardan azad olunmasında fərqlənmiş hərbi birlik komandirləri Yaşar Həsənovu və Zaur Quliyevi təbrik edib.

Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Daşkəsən rayonu sahəsində bölmələrimizin mövqeləri üzərində uçuş keçirməyə cəhd göstərən düşmən kvadrokopteri atıcı silahlardan açılan atəşlə məhv edilib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri yeni humanitar atəşkəs rejimi qüvvəyə mindikdən bir neçə dəqiqə sonra - saat 08.05-dən etibarən onu kobudcasına pozaraq Tərtər, Ağdam, Ağcabədi, Füzuli, Qubadlı və Laçın istiqamətlərində yerləşən bölmələrimizin mövqelərini və yaşayış məntəqələrimizi, o cümlədən Ermənistanın Berd, Çəmbərək və Vardenis rayonları ərazisindən Tovuz, Gədəbəy və Daşkəsən rayonlarını müxtəlif növ atıcı silahlardan, minaatanlardan və toplardan atəşə tutub. Saat 18:15-də düşmən "Smerç" yaylım atəşli reaktiv sisteminə Tərtər şəhərinə atəş açdı.

Kiçik çavuş Rahib Həşimov döyüş tapşırığını layiqincə yerinə yetirərək düşmənin bir neçə artilleriya qurğusunu məhv edib.

Prezident İlham Əliyev İtaliyanın "Rai-1" televiziya kanalına müsahibə verib. Müxbirin cəbhə xəttində elan olunan növbəti atəşkəs haqqında. Bunları deyib: "Hər şey Ermənistanın özünü necə aparacağından asılı olacaq. Ona görə ki, ilk iki atəşkəs məhz Ermənistan tərəfindən pozulub. Humanitar mülahizələrə əsaslanan birinci atəşkəsdən sonra 24 saat ərzində Ermənistan atəşkəsi pozdu. Özü də vəhşicəsinə, gecə vaxtı Gəncə şəhərinə ballistik raket atmaqla. Birinci atəşlər nəticəsində 10 nəfər həlak oldu, xeyli insan yaralandı. Sonra onlar daha bir dəfə, yenə gecə vaxtı Gəncəyə zərbə endirdilər. Bu dəfə qurbanların sayı daha çox oldu. Ona görə də biz cavab verməyə məcbur idik".

Düşmənin silahlı birləşmələri Goranboy və Bərdə rayonlarını müxtəlif istiqamətlərdən intensiv raket və ağır artilleriyadan atəşə tutub. Düşmənin xain hücumu nəticəsində dinc sakinlər həlak olub, xəsarət alanlar var.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Ermənistanın Bərdəyə raket hücumu nəticəsində həlak olanların yaxınlarına başsağlığı verib.

Müzəffər Azərbaycan Ordusu Zəngilanın Birinci Ağalı, İkinci Ağalı, Üçüncü Ağalı, Zərnəli, Füzulinin Mandılı, Cəbrayılın Qazanzəmi, Xanağabulaq, Çullu, Quşçular, Qaraağac, Qubadlının Qiyaslı, Əbilcə, Qılıcan kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev məlumat verib.

Prezident İlham Əliyev Rusiyanın "İnterfaks" agentliyinə müsahibə verib. Bir ay ərzində Azərbaycan Ordusunun əks-hücum əməliyyatının nəticələri haqqında Ali Baş Komandan bunları deyib: "Azərbaycan Ordusu dünyanın aparıcı 50 ordusu sırasındadır. Həm peşəkarlıq, həm təlim, həm döyüş qabiliyyəti, ən başlıcası mənəvi döyüş ruhu, əlbəttə ki, Azərbaycan Ordusunun texniki təchizatı da çox cəhətdən bizim uğurumuza kömək edib. Biz Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Xocavənd rayonunun bir hissəsini azad etmişik. Azərbaycan Ordusunun uğurlu fəaliyyəti, uğurla irəliləməsi davam edir".

Döyüş əməliyyatları əsasən cəbhənin Ağdərə, Xocavənd, Füzuli, Zəngilan və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Düşmənin hücum etmək cəhdlərinin qarşısı qətiyyətlə alınıb, Ermənistan silahlı qüvvələri itki verərək geri çəkilib.

Azərbaycan Ordusunun bölmələri şəhər və rayonlarımıza atəş açan düşmənin qüvvə və vasitələrini, xeyli sayda hərbi texnikasını darmadağın edib.

Top komandiri Həsənov Novruz Muxtar oğlu dəqiq atəşlə düşmənin üç ədəd KS-19qurğusunu məhv edib.

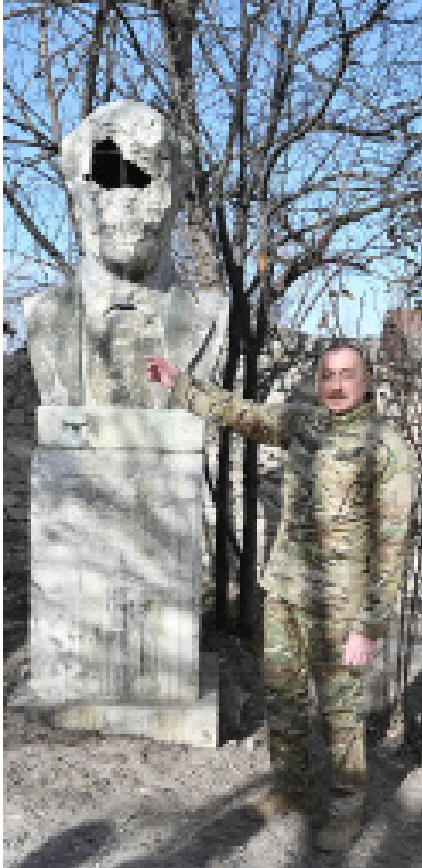
29.10.2020

Azərbaycan Ordusunun endirdiyi zərbələr nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri geri çəkilməyə məcbur edilir. Düşmən xeyli itki verir, onun döyüş texnikası sıradan çıxarılır.

ANAMA-nın məlumatına əsasən, Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycan ərazisinə 13 ballistik raket atıb.

Qubadlı istiqamətində Azərbaycan Ordusunun mövqelərinə aviazərbələr endirməyə cəhd göstərən Ermənistan silahlı qüvvələrinin iki Su-25 hücum təyyarəsi Hava Hücümündən Müdafiə bölməmiz tərəfindən məhv edilib.

Ermənistanın işğal olunmuş ərazilərimizdə mədəni sərvəti və əmlakı məhv etməsi və talaması ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

30.10.2020

Müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl rayonunun Xudaverdili, Qurbantəpə, Şahvələdli, Xubyarlı, Zəngilan rayonunun Aladin, Vejnəli, Qubadlı rayonunun Kavdadıq, Məmər, Mollalı kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün Twitter hesabında bildirib.

Döyüş əməliyyatları əsasən cəbhənin Ağdərə, Xocavənd və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Düşmənin hücum etmək cəhdlərinin qarşısı qətiyyətlə alınıb. Döyüş texnikası və canlı qüvvə baxımından xeyli sayda itki verən düşmən geri çəkilməyə məcbur edilib.

31.10.2020

Prezident İlham Əliyev Almanyanın ARD televiziya kanalına müsahibə verib. Əks-hücum əməliyyatında kasetli raketlərin istifadəsi ilə bağlı sualı, Ali Baş Komandan təmkinini pozmadan, bu cür cavablandırıb: “Biz onlardan istifadə etmirik. Biz özümüzü müdafiə edirik. Biz “Amnesty International” və “Human Rights Watch” təşkilatlarını Azərbaycana dəvət etməmişik. Əfsuslar olsun ki, onlar hadisələri yalnız Ermənistan tərəfindən işıqlandırır. Onlar bura gəlmək üçün bizə müraciət etməyiblər. Ona görə bizdə onların qərəzliliyi ilə bağlı böyük şübhələr var”.

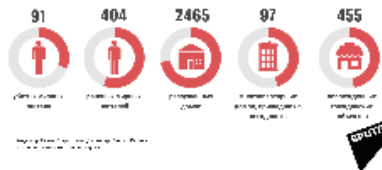

Qubadlıni artilleriya atəşinə tutan düşməne cavab zərbələri endirilib.

Ermənistan ordusunun döyüş texnikası və xeyli sayda canlı qüvvəsi, kəşfiyyat-diversiya qrupu məhv edilib.

ИНФОРМАЦИЯ О ДЕЙСТВИЯХ ВС АРМЕНИИ, СОВЕРШЕННЫХ ПРОТИВ МИРНОГО НАСЕЛЕНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНА

Служба «Террестраум» по протесту против военных действий в ЧСВР

01.11.2020

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin döyüş sursatı yüklənmiş hərbi yük maşınları partladılıb.

Zəngilan istiqamətində düşməndən növbəti hərbi qənimət götürülüb.

Düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi məhv edilib.

02.11.2020

Müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl rayonunun Çaprand, Hacı İsaqlı, Qoşabulaq, Zəngilan rayonunun Dərə Gilətağ, Böyük Gilətağ, Qubadlı rayonunun İşıqlı, Muradxanlı, Milanlı kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün Twitter hesabında bildirib.

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin keçmiş Baş naziri Binəli Yıldırımın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Döyüş əməliyyatları əsasən cəbhənin Ağdam, Xocavənd və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi və texnikası sıradan çıxarılıb.

Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Zəngilan rayonu sahəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri hücum etməyə cəhd göstərib. Döyüş nəticəsində canlı qüvvə sarıdan itki verən düşmən Ermənistan ərazisinə çəkilməyə məcbur edilib.

03.11.2020

Prezident İlham Əliyevlə Rusiya Prezident Vladimir Putin arasında telefon danışığı olub.

Cəbhədə uçuş keçirməyə cəhd göstərən Ermənistan silahlı qüvvələrinə məxsus taktiki pilotsuz uçuş aparatı hava hücumundan müdafiə bölmələrimiz tərəfindən məhv edilib.

Azərbaycan Respublikasının Zəngilan rayonu istiqamətində Ermənistan ilə dövlət sərhədində düşmənin kəşfiyyat-diversiya qrupu zərərsizləşdirilib.

Cəbhənin Ağdərə, Ağdam və Xocavənd istiqamətində hücum keçməyə cəhd göstərən düşmən ağır itkilərə məruz qalaraq geri çəkilməyə məcbur edilib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya qurğularından və raket sistemlərindən atəşə tutması nəticəsində sentyabrın 27-dən noyabrın 3-dək 91 mülki şəxs həlak olub, 405 nəfər xəsarət alıb, 2488 ev, 97 yaşayış binası və 461 mülki obyekt yarırsız vəziyyətə düşüb. Bu barədə Baş Prokurorluq məlumat yayıb.

04.11.2020

Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl rayonunun Mirək, Kəvdar, Zəngilan rayonunun Məşədi-ismayılı, Şəfəbəyli, Qubadlı rayonunun Başarat, Qarakişilər, Qaracallı kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev özünün Twitter hesabında bildirib.

la Repubblica

Prezident İlham Əliyev İtaliyanın "La Repubblica" qəzetinə müsahibə verib. Müxbirin: "Cənab Prezident, Siz artıq qələbəni dadmışınız?"sualına Ali Baş Komandan cavab verib: "Biz qələbədən danışarkən qarşımıza belə bir hədəf qoymamışdıq. Biz onu danışmalar masasında həll etmək istəyirdik. Lakin biz bunu döyüş meydanında etməyə hər zaman hazır idik və bunu da edirik".

Döyüş əməliyyatları müxtəlif intensivliklə əsasən cəbhənin Tərtər, Ağdam, Xocavənd, Zəngilan və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Ermənistan ərazisindən Zəngilan istiqamətindəki bölmələrimizə qarşı düşmənin diversiya cəhdinin qarşısı alınıb.

05.11.2020

Prezident İlham Əliyev İspaniyanın EFE informasiya agentliyinə müsahibə verib. Ali Baş Komandan kompromis mövzusunda toxunan müxbirə, Azərbaycanın mövqeyini izah edib: "...Bir milyon azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünü öz doğma torpaqlarına, onların əsrlərboyu yaşadığı ərazilərə geri qaytarmaq və bundan sonra həmin ərazidə Azərbaycan əhalisi və erməni icması arasında sülh şəraitində birgəyaşayışı təmin etməkdir. Bizim mövqeyimiz sağlam düşüncəyə, humanitar zəminə əsaslanır və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəstəklənir".

Cəbhənin Tərtər istiqamətində Azərbaycan Ordusunun bölmələrinin həyata keçirdiyi əməliyyat nəticəsində düşmənin hərbi infrastrukturuna ciddi ziyan vurulub.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin 41-ci artilleriya alayının batareyası və hərbi kolonu pusuqya salınaraq məhv edilib.

06.11.2020

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev "BBC News"a müsahibə verib. Müxbirin ermənilərlə azərbaycanlıların birgə yaşayışının mümkünlüyü barədə sualına, Ali Baş Komandan nümunələr göstərərək cavab verib: "Siz qonşu Gürcüstanda ermənilərin və azərbaycanlıların bir yerdə, eyni kənddə yaşadığı kəndlərin olduğunu bilirsiniz? Onlar Rusiyada, Ukraynada bir yerdə yaşayırlar, onlar Azərbaycanda bir yerdə yaşayırlar, dünyanın bir çox digər yerlərində. Nəyə görə onlar orada yaşaya bilərlər, lakin burada yaşaya bilməzlər?".

Döyüş əməliyyatları müxtəlif intensivliklə əsasən Ağdərə, Ağdam, Xocavənd və Qubadlı istiqamətlərində davam edib. Cəbhənin bəzi yerlərində şəxsi heyətini və hərbi texnikasını itirən düşmən geri çəkilməyə məcbur edilib.

07.11.2020

Azərbaycan Ordusu Füzulinin Yuxarı Veysəlli, Yuxarı Seyidəhmədli, Qorqan, Üçüncü Mahmudlu, Qacar, Divanalılar, Cəbrayılın Yuxarı Məzrə, Yanarhac, Qubadlının Qəzyan, Bala-soltanlı, Mərdanlı, Zəngilanın Beşdəli, Xocalının Qarabulaq, Moşxmaat, Xocavəndin Ataqt, Tsakuri kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev özünün rəsmi Twitter hesabında bildirib.

Döyüş əməliyyatları müxtəlif intensivlikdə cəbhənin Ağdərə, Ağdam və Xocavənd istiqamətlərində davam edib.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin 022-ci xüsusi təyinatlı hərbi hissəsinin şəxsi heyəti bölmələrimiz tərəfindən mühasirəyə alınaraq məhv edilib.

08.11.2020

Şuşa işğaldan azad olundu!

Şuşa şəhəri işğaldan azad edilib. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva bu münasibətlə Fəxri xiyabanı və Şəhidlər xiyabanını ziyarət ediblər. Dövlətimizin başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan Şəhidlər xiyabanında Azərbaycan xalqına müraciət edib.

Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev birlik komandiri general-leytenant Hikmət Mirzəyevə zəng edərək onu Şuşa şəhərinin işğalçılarından azad olunması münasibətilə təbrik edib.

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin xarici işlər və milli müdafiə nazirlərini qəbul edib.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Şuşa şəhərinin işğaldan azad olunması münasibətilə xalqımızı təbrik edib.

09.11.2020

Ermənistan kapitulyasiya aktı imzalandı!

Müzəffər Azərbaycan Ordusu Füzulinin Qobu Dilağarda, Yal Pirəhmədli, Yuxarı Yağlıvənd, Dilağarda, Seyid Mahmudlu, Ələsgərli, Xocalının Dəmirçilər, Çanaqçı, Mədətkənd, Sığnaq, Xocavəndin Susanlıq, Domi, Tuğ, Akaku, Azıx, Cəbrayılın Hüseynalılar, Söyüdlü, Aşağı Sirik, Qubadlının Yuxarı Mollu, Aşağı Mollu, Xocik, Zəngilanın Keçikli, Ördəkli kəndlərini işğaldan azad edib. Bu barədə Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev özünün Twitter hesabında bildirib.

Daha 48 kənd, 1 qəsəbə və 8 strateji yüksəklik işğaldan azad edilib. Bu barədə Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev məlumat verib.

Noyabrın 10-na keçən gecə Azərbaycan Prezidenti, Ermənistanın baş naziri və Rusiya Prezidenti münaqişə zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların tam dayandırılması barədə Bəyanat imzaladılar. Bununla bağlı Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqa müraciət etdi.

Bəyanata əsasən, noyabrın 20-də Ağdam rayonunun işğal altında olan hissəsi, noyabrın 25-də Kəlbəcər rayonu, dekabrın 1-də Laçın rayonu Azərbaycana təhvil veriləcək.

ЗАПОЗДАЛАЯ БЛАГОДАРНОСТЬ

АДАЛАТ **МАДАТОГЛУ**
ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

44-дневная Отечественная война завершилась безоговорочной победой Азербайджана и, соответственно – капитуляцией Армении. Для азербайджанцев пришло время собирать камни созидания на разрушенных, опустошенных территориях, а армянской народ, если имеет серьезные намерения сохранить хотя бы формальную видимость своей государственности и остатки этнической идентичности, скроенную, как разноцветное платье цыганки, из национальных культур сопредельных народов, должен призадуматься, покаяться, выразить признательность и благодарность азербайджанскому народу. Благодарность за освобождение армянского народа от вековых предрассудков, благодарность за то, что в ходе 44-дневной войны были рассеяны мифы и сорваны маски «армянской исключительности», толкающие в пропасть, которая напоминает выгребную яму.

Нет, и не может быть какой-либо отдельной этнической исключительности. В мире существуют футбольная исключительность бразильцев, педантичная исключительность немцев, музыкальная – азербайджанцев, хореографическая – грузин и т.д. Но этническая исключительность без прилагательного обретает совершенно противоположную семантику, наподобие уродливого лица в вагоне метрополитена, которое из-за своей необычности (исключительности) привлекает внимание остальных пассажиров.

В наш век новейших информационных и цифровых технологий «армянская исключительность» совершенно не оправдывает ожиданий цивилизованного че-

ловчества. И, если какой-нибудь франсуа или затулин с лукавым одобрением хлопает армянина по плечу, то это значит, что он платит двойную цену за дешевый армянский «товар» не просто так: либо скоро выборы, либо пришло время таскать каштаны из огня, – постыдная роль, интерпретируемая мифотворцами, как историческая миссия армянского народа.

Веками эти сочинители мифов, армянские авторы и стряпчие фальсификаций вешают лапшу на уши, в первую очередь, собственного народа. Уже несколько столетий Моисей Хоренский, – первый создатель прототипа «Фантомаса» – водит за нос своих несчастных потомков.

Но если перелистать древние источники и классические труды авторитетных авторов, то можно убедиться в том, что самые яркие страницы в истории армянского народа начинаются с момента их соприкосновения с территорией Азербайджана, с культурой азербайджанцев и, собственно, самими азербайджанцами.

Но если перелистать древние источники и классические труды авторитетных авторов, то можно убедиться в том, что самые яркие страницы в истории армянского народа начинаются с момента их соприкосновения с территорией Азербайджана, с культурой азербайджанцев и, собственно, самими азербайджанцами. Это на исторических землях Азербайджана армянский народ обрел свою оседлость. Благодаря великодушию азербайджанцев армянский народ получил то, что долго и тщетно искал – Родину. Разве могли предугадать истинные хозяева этих земель, что их великодушие и жалость по отношению к новоприбывшим армянам, с первого же дня начнет трансформироваться в накопительскую ненависть переселенцев к своим благодетелям-автохтонам?

В начале прошлого века армяне вроде бы начали строить первую в своей истории государственность. Геополитическая авантюра заключалась в том, что для построения этой самой государственности у них не было ни земель, ни, тем более, столицы. И то, и другое им предоставили азербайджанцы.

Земли, столица, государственность, искусство, культура, кухня и другие атрибуты, ставящие армян в ряд народов мира, имеют азербайджанское происхождение.

Многие яркие личности армянского народа, так или иначе, вышли из тюркской, азербайджанской среды. Саят Нова писал свои произведения на азербайджанском языке, играл на азербайджанском сазе, Сергей Параджанов снискал советскую известность благодаря «Ашугу Гарибу». Маршал И. Баграмян – уроженец Шамкирского района Азербайджана, – виноградного края немецких колонистов. Звезды на его погонах росли и увеличивались в соответствии со звездами на этикетках любимого Г. Жуковым коньяка из запасов немецкого кооператива «Конкордия». В начале войны немцев депортировали из Азербайджана в степи Азии и тогда же, совершенно миролюбивые виноградари, сами об этом не догадываясь, посредством коньяка отомстили Сталину руками Баграмяна, – бесталаннейший полководец на Барвинковском выступе стубил 200 тысяч красноармейцев.

Гарри Каспаров, – пока был бакинцем, носил шахматную корону, перестав им быть, скатился на самые последние строки рейтинга. Евгений Петросян, – некогда талантливый бакинский остряк, а ныне всероссийский шут, – тоже уроженец Азербайджана.

Известный музыкант Дживан Гаспарян проник в Голливуд через волшебные отверстия азербайджанского балабана. Российский режиссер Карен Шахназаров лично признавался в тюркских ветвях своей родословной.

Но, что дали миру, лишенные созидательного контакта с Азербайджаном уроженцы Армении за 30 лет откровенной вражды и оголтелой ненависти к своим соседям? Ничего, кроме короткоугой, но амбициозной Маргариты Симонян и ее придурковатого мужа.

Геополитические, этно-эмоциональные, культурологические итоги 44-ех дневной войны – еще один шанс, предоставленный Азербайджаном армянскому народу, с которым по жребии судьбы нам приходится делить единую географию.

Судя по выступлениям, статьям и заявлениям некоторых армянских историков, политиков, правозащитников и обычных граждан, процесс осмысления самооценки в армянском обществе уже начался. Он идет со скрежетом, и скрипом, но есть надежда, что этот скрип освежит в генетической памяти наших соседей звук, выдаваемый колесами кибиткок, на которых они, по историческим меркам, совсем недавно оказались на этих землях.

ТЕРМИН «АРМЕНИЯ» НИКАКОГО ОТНОШЕНИЯ К НЫНЕШНИМ АРМЯНАМ НЕ ИМЕЕТ

ИНТЕРВЬЮ С ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ ПРАВЛЕНИЯ АГЕНТСТВА
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНА
КАМРАНОМ ИМАНОВЫМ.

Zəfər Yolu

– Камран муаллим, что такое «Армения», «армяны», какова этимология и происхождение этих терминов, какое они имеют отношение к нынешней Армении и современным армянам?

– Недавно глава государства, выступая перед представителями общественности Ходжавендского района 9 октября 2021 г., отметив значение и исключительную важность гадрутской операции, сказал, что армяне, создавшие фонд под названием Хаястан, использовали его для многомиллионных пожертвований, а расходовало эти деньги бывшее преступное руководство Армении по собственному усмотрению.

Приведем цитату из речи Президента Ильхама Алиева: «Для тех, кто не знает, могу сказать, что Хаястан на самом деле означает Армения. Не знаю, почему на английском, русском языках Хаястан называют Арменией, ведь армяне называют себя хаями, а свою страну – Хаястаном, а не Арменией. Это дело историков. Я знаю причину, но, видимо, азербайджанским историкам тоже следует провести более полноценное исследование...».

Действительно, сразу оговоримся, что если исключить лживые тезисы в подтасовке Библии в ее армянской редакции, осуществленные М.Хо-

ренским и последующие ревизии его «Истории Хайев», все имеющиеся на сегодня точки зрения относительно терминов «Армения», «армяны» не имеют никакого отношения к нынешнему Хаястану (Армения) и хаям-армянам.

Опираясь на мысли Президента Ильхама Алиева, считаем необходимым разоблачить один из главных тезисов армянской историографии, в котором сознательно смешиваются понятие географического ареала проживания ряда народов, именуемого «Армения» / «Армения» с названием «Страны хайев – Хаястан», на основании сфальсифицированной искусственной синонимии отождествление их политической, этнической и другой истории, тем самым произошло присвоение прошлого древнего края «Армения / Армения – Əgətəniyuə» в пользу хай-армян.

Для обоснования приводимой точки зрения нам предстоит, опираясь на древние тексты и классические источники, рассмотреть происхождение термина Армения / Армения, первичные упоминания о нем

в источниках, семантику, смысловую нагрузку термина в разные исторические периоды, а также изучить, какому этносу или этносам принадлежит этот термин и на каком языке говорили древние насельники земель, именуемых этим термином. Тем самым и показать, что появление этого термина не имеет никакого отношения к нынешним хай-армянам, оно было выкрадено и присвоено ими вместе с историей этносов.

Отмечу, что сегодняшняя армянская историография и многочисленные околонучные круги обвиняют нас в том, что только в связи с созданием АДР в 1918 г. (и даже позднее) мы стали именоваться азербайджанцами, причем, с подачи И.Сталина. Пожалуй, это самый досужий тезис армагитпропа, пытающегося апеллировать к нашей «незрелости» как нации и пришлости на земли Южного Кавказа.

Не соглашаясь с этим хай-армянским тезисом принципиально, позволю спросить: какие бы этнонимы-поименования не звучали бы в наш адрес, будь то азербайджанские тюрки

или татары, кавказские тюрки или просто тюрки или мусульмане – все эти названия выражают наше происхождение, наши корни, вероисповедание и ареал проживания, а именно тюрки (татары) с Кавказа, Азербайджана, тюрки-мусульмане.

А как же сегодняшние армяне? Самоименуясь хаями, они присвоили название других этносов и, в частности, армен-армянцев. В отличие от азербайджанцев, живущих в своем географическом ареале, в стране под названием Азер-

И, наверное, далеко не случайно, что на землях древней Киликии в современной турецкой области Караман существует и сейчас город с названием Эрменек.

байджан и представляющих в институциональных источниках историю своей страны как «Историю Азербайджана», современные армяне, самоименуясь как хайи, лавируют в своих исторических документах и как хайи, и как армяне, а свою институциональную историю в той или иной редакции преподносят как «Историю хайев» или «Историю армянского народа», тем самым подменяют понимание страны или название географического ареала проживания своим самоназванием или приобретенным названием других этнических групп. Этот подход, как мы неоднократно отмечали, исходит от аллохтонов-мигрантов, а не автохтонов-насельников той или иной территории. Это взгляд на историю и современность тех, кто, оказавшись на той или иной земле, определяет ее или, по крайней мере, претензии на нее, как на исконные. В отличие от нас – азербайджанцев, в которых летят хай-армянские стрелы о присвоении чужой истории, именно хай-армяне выкрали историю других народов, продолжают красть чужое мате-

риальное и нематериальное культурное наследие, любимыми доступными способами и средствами стремятся представить миру украденное, как принадлежащую им интеллектуальную собственность.

— Просим также внести ясность в термин Армения / Арменийя, это топоним или этноним?

— Начнем с присвоенного названия «Арменийя / Армения», а именно с самых ранних упоминаний в источниках этого термина или его коренной части Armi / Arme / Эрме, Arim и т.п., и разберем, что представляет собой термин Арменийя-Армения:

Мы сталкиваемся с термином «Arima» (Арима), начиная с древнегреческих источников. Отметим, что Аримой в греческой мифологии – существа, страна или место нахождения, которых находится под землей и связано с Тифоном, противником Зевса и других олимпийских богов. Гомер (IX-VIII вв. до н.э.) в Илиаде это место именует как «ложе Тифона» в стране Аримоев.

Другой древнегреческий поэт Гесиод (VIII-VII вв. до н.э.) в своем произведении «Теогония» также размещает Тифона в Ариме, а более поздний древнегреческий поэт Пиндар (ок. 470 г. до н.э.), опираясь на киликийское происхождение Тифона, указывает, что именно здесь Тифон и был убит Зевсом «среди аримоев».

Исходя из этого, историк Каллисфен (IV в. до н.э.) размещал землю Аримоев в горах Аримой и Арима недалеко от реки Калика, видимо у Корикианской пещеры.

Известный географ Страбон (ок. 20 г. н.э.), останавливаясь на возможных местах распо-

ложения «Аримоев» Гомера и «Аримы» Гесиода также указывает и Киликию («География»).

Как известно, в древности земли Киликии были одной из колыбелей туранцев по про-

«... Топонимика зблаитских текстов не хурритская, не шумерская и не семитская [мы могли бы прибавить – и не индоевропейская], а указывает на какой-то более древний этнический субстрат, пока совершенно загадочный».

исхождению – ветхозаветных Хаттов. И не случайно, что многие антиковеды видят значительное количество аналогий в древнегреческих мифах о Тифоне и Хеттской мифологии об Улликумми, полагая, что указанные мифы первоначально принадлежали Хатти, а после их завоевания Хеттами, вошли в мифологию последних, а далее, воспринятые греками, нашли отражение в «Тео-

гонии» Гесиода и др. греческих памятниках старины.

И, наверное, далеко не случайно, что на землях древней Киликии в современной турецкой области Караман существует и сейчас город с названием Эрменек.

В Бисутунских (Бехистунских) надписях (520 г. до н.э.) термин Армения (Арменийя) в виде Армини используется в значении «верхний», «верхняя страна», «высокий» и выступает в роли синонима названия Урарту.

В Урартийских надписях (VII в. до н.э.) «Арме» – это восточный край, который располагается в верхнем течении рек Евфрат и Тигр. В древнееврейских, а также клинописных надписях Ассирии и Вавилона, в текстах древней Персии и Греции семантика названия «Урарту» также возводится к значению «верхний», «высокий», «высота», «верхняя земля», «горная местность» и т.д.

Заметим также, что Страбон, размещая Arimoī наряду с Киликией и в Сирии, идентифицировал Arimoī (Аримоев) с Aramoeans Сирии, т.е. с арамейцами. По его мнению, и со ссылкой на историка Посидония (ок. II в. до н.э.), Ассирийские цари в своих писаниях именно так и представляли Аримоев.

Современные историки-исследователи, в т.ч. XIX-XX и XXI веков, опираясь на приведенные исторические сведения, в значительной мере расширили наши знания в этой области. Так, проф. Дж.Кэмпбелл (J.Campbell “The Hittites. Their Inscriptions and their History”, Montreal, Toronto, 1890), указывает, что корень названия «Armini» восходит к названию племени Arima

/ Arimi | Erme (на греческом Arimai или Arimoı) и что указанное племя входило в состав «народов Наири», являвшихся потомками древних туранцев Хатти, поименованных в Библии как Ashereth (Ashashdari). Именно их древние египтяне именовали месопотамскими Naharaim, а в текстах на иврите – как Agam Naharaim, ассирийцы же называли их Nairi (Наири). Геродот считал их сакками и называл Neuri (Невры). В Италии они были Naharcer – частью этрусков, а в Испании – Navarresa, их связывали с народом Khubur-Субарами или Сабарами / Савирами.

Другой современный специалист Лейн Фокс в работе «Путешествующие герои: греки и их мифы в эпическую эпоху Гомера» (Lane Fox “Travelling Heroes: Greeks and Their Myths in the Epic Age of Homer”, London: Allen Lane, 2008) также связал термин Арима с хеттскими топонимами «Эримма и Ариммата».

В заключение изложим два ярких примера, с которыми мы встречаемся, изучая термин «Армения / Армения» и его коренную часть (основу) Арми / Арме / Ерме; один из которых приводит нас к трактовке текстов, найденных при археологических раскопках в Эбле, датируемых не менее 4-мя тысячелетиями ранее, т.е. примерно к 2300 г. до н.э., а второй – к трактовке одного из сюжетов мифологического характера, донесенных до нас Страбоном и датируемых не менее 3-мя тысячелетиями ранее, дотроянской эпохой.

Сборник «Древняя Эбла» был посвящен историко-культурным памятникам Эблы – древнего города, открытого итальянской археологической

миссией в Сирии и составлен итальянским ученым, главой итальянской археологической миссии в Сирии проф. Паоло Маттиэ с заключительной статьей проф. И.Дьяконова. Найденные археологические находки относятся к царскому дворцу в Эбле – конец III тыс. до н.э. Материалы сборника не могут быть обойдены вниманием, поскольку в некоторых древних текстах название «Эбла» используется параллельно с названием «Арманум» (Armanum).

Исследователь П.Гарелли в этом сборнике «Древняя Эбла», под общ. ред. И.М.Дьяконова, М., «Прогресс», 1985 г., отмечает, что в отличие от другого специалиста Дж.Петтинато, полагающего, что «Ar-mi» как имя собственное и считающего это существительное означющим «город», а именно Эблу, т.е. хороним, предлагает понимать под «Ar-miki Ar-miki» людей (города) Ar-mi или армийцев, т.е. этноним.

Поскольку нет прямого ответа на вопрос о местонахождении города Ar-mi, но известно, что он находится поблизости к г. Эбла, частое параллельное употребление наименований Эблы и Арми («Eblaki wa Ar-miki») приводит к рассмотрению аналогичного параллелизма в надписях аккадского царя Нарам-Суэна: «Ar-ma-numki и Eb-laki», либо в виде «Ar-manim и Eb-laki».

В связи с этим известный ученый И.Дьяконов в статье «Значение Эблы для истории и языкознания» отмечает, что «о походах» на Эблу сообщают два царя нижнемесопотамской династии Аккада: «Саргон Древний (2316-2261 гг. до н.э.) и Нарам-Суэн (Нарамсин) (2236-2200 гг. до н.э.) и, видимо,

именно Нарам-Суэн совершенно разрушил «Эблу и Арманум» и уничтожил эблаитское царство около 2225 г. до н.э. при его последнем царе Иб-би-Зикире...». Эбла была восстановлена около 2000 г. до н.э., но население ее, по мнению И.Дьяконова, сменилось, распространился аморейский западносемитский и хурритский языки и Эбла, играя определенную роль в течение первой половины II тыс. до н.э., была еще раз разрушена и не возродилась более. Дьяконов пишет, что в текстах идет речь об Эбле периода ранней бронзы, примерно 2500-2225 гг. до н.э., когда здесь жило «самобытное население», говорившее на новооткрытом эблаитском языке. Амореи и тем более хурриты, по мнению Дьяконова, жили здесь позднее. И здесь особо подчеркнем одну мысль И.Дьяконова со ссылкой на И.Э.Гельба (G.J.Gelb “Ebla and the Kish Civilization”, “La Lingua di Ebla”, Napoli, 1981): «... Топонимика эблаитских текстов не хурритская, не шумерская и не семитская [мы могли бы прибавить – и не индоевропейская], а указывает на какой-то более древний этнический субстрат, пока совершенно загадочный».

И.Дьяконов подчеркивает, что «в некоторых околонуучных кругах исключительный интерес вызвало название соседнего с Эблой города Armanum, а также нередко встречающегося в текстах топонима (?) или этнонима (?) «ar-miki», и возникла надежда – нельзя ли видеть здесь предков армян?». Убедительными аргументами И.Дьяконов доказывает, что «предположение о существовании армян в Сирии III тысячелетия не представляется вероятным», а «миф об армянах»,

упоминаемых в эблаистских текстах, «обречен растаять так же, как миф о библейских городах». Так как «в многочисленных личных именах из Эблы ни в одной топонимике нет и намека на армянский или какой-либо иной индоевропейский лингвистический элемент». Известно также, что «никогда в течение своей истории сами армяне себя так не называли». Персидский и греческий термин *Armeniya* «был создан соседями армян-hayk по какому-то топониму на южной окраине их обитания» и «нет причин, почему бы этот топоним не мог существовать здесь намного раньше, за тысячелетия до образования армянского этноса», а созвучие между названием древнесирийского города III тыс. до н.э. и названием, которое дают с VI в. до н.э. армянскому народу чужестранцы, является случайным.

«Что касается этнонима *armiki...*, то более вероятно (как отмечено у И.Дьяконова), что в нем нужно видеть название жителей г. Арманум, или же известный семитский этноним *armi, arami, arammi*, который не относился изначально к арамеям, т.е. к определенной, засвидетельствованной с конца II тыс. до н.э. группе семитов... Дело в том, что этноним *Arami* (откуда притяжательная форма *arami, armi* и т.д.) упоминается уже в аморейских генеалогиях в начале II тыс. до н.э., а также в Библии в качестве эпитета предка древних евреев, арамеев и арабов и, видимо, означал «номады» вообще, т.к. ни амореи, ни евреи, ни арабы никогда не говорили на том семитском языке, который сейчас в науке называется арамейским».

Данный пример убеждает нас в том, что термин Армения / Армения и соответственно Арманум, Арми, будь то этноним или топоним (хороним), не имеют никакого отношения к нынешним армянам и был присвоен ими, а происхождение термина не связано, по крайней мере, ни с семитами, ни с индоевропейцами.

И здесь будет уместно процитировать замечательную мысль проф. Дж.Кэмпбелла, который отмечал, что и «ранняя история Армении и Персии были получены благодаря туранским документам и традициям. Как и большая часть историй от Раджи Tarangini («История царей Кашмира») опирается на туранские источники. Благодаря Туранской Малой Азии не только греческие авторы на Западе могли представить свою историю, но и многие другие почерпнули ее от иллирийцев, этрусков, кельтов в силу сохраненных ими письменных традиций. В самых старинных записях, сохраненных кельтскими и скандинавскими авторами, инкорпорированы именно эти традиции, традиции более цивилизованных туранских народов» (John Campbell "The Hittites. Their Inscriptions and their History", 1890, на англ. языке, перевод наш).

Приведу еще один пример. Хай-армяне, приватизировавшие термин «армяне» и хватающиеся за любой термин, в основе которого лежит буквосочетание «Arm» как за соломинку, выводящую на их древность, не могли пройти мимо отрывка из Страбона «География», где говорится об Армене / Арменусе (здесь уместно было бы заметить, парадоксально,

но по свидетельству, одного из армянских академиков С.Айвазяна слово «арматура», как и все термины, имеющие в корне сочетание «арм» исключительно хай-армянского происхождения). В повествуемом Страбоном, опираясь на древнегреческую мифологию, когда Аргонавты были в поиске золотого Руна и к ним примкнула группа фессалийцев во главе с Арменом, Страбон пишет: «По преданию Ясон во время своего путешествия в Колхам вместе с фессалийцем Арменом проник вплоть до Каспийского моря, и посетил Иберию, Албанию и большую часть Армении и Мидии, как это доказывают находящиеся там святилище Ясона и некоторые другие памятники. Армен же, говорят, происходил из Армении, одного из городов, лежащих у Бибеидского озера между Феррами и Лариссой, спутники его, будто бы заселили Акилисену и Сиспаритиду до Калаханы и Адиабены. От имени Армена, говорят, осталось и название Армении». Несомненно, что приведенный отрывок из Страбона о Ясоне и Армене имеет мифологическую основу, но зачастую мифы отражают отголоски, реминисценции некогда существовавших событий. Как видно и среди античных авторов Македонской эпохи, имело место представление о том, что географическое название Армения является памятью от имени фессалийца Армена и, стало быть, именно героям дотроянской эпохи Ясону и Армену мы обязаны этим названием. И здесь мы видим этнонимическую основу этого термина. Но из источника также известно, что в древней Фессалии, населенной пеласга-

Подводя итоги приводимому материалу, констатируем, что Армен и его спутники говорили на пеласгском языке туранцев и что имя «Ар-мен» восходит к туранским корням, следовательно, около 3 тыс. лет назад, как минимум, в регионе присутствовали носители туранского, прототюркского языка. Очевидно, этот термин не имел отношения к армянам.

ми туранского происхождения, существовал город с названием Армения / Ормения, именно по территории этого топонима протекала река с названием Аракс, именуемая ныне Пеней.

Итак, фессалийский Армен, фессалийский город Армения, где протекала р. Аракс и он же и его спутники называли Араксом гидроним, рождающийся в горах Анатолии. Как с очевидностью следует из этого мифологического сюжета, изложенного Страбоном, ни он, ни последующие античные авторы не связывали название «Армения / Armeniua» с армянским этносом (армянами), ни тем более с нынешним армян-

ским этносом (хай-армянами). Тем самым появление географического термина Армения / Armeniua и ее упоминание в античных текстах никоим образом не согласуется с точкой зрения некоторых современных историков о том, что хай-армянский этнос и армянский язык возникли в связи с появлением на исторической сцене географического названия Армения. И это подчеркивалось даже И.Дьяконовым, считавшим, что «эту точку зрения следует признать наивной и ни в коей мере не удовлетворительной» (И.М.Дьяконов «Предыстория армянского народа». Ер., 1968). Отметим, что

ранние фессалийцы не говорили на греческом языке. По мнению Геродота, они говорили на пеласгическом языке. Геродот, владевший многими языками Балкан и Малой Азии, не понимал пеласгский язык и считал его «бесспорно варварским». Геродот писал: «На каком языке говорили пеласги, я точно сказать не могу. Об этом можно судить по теперешним пеласгам, что живут севернее тирсенов в городе Крестоне (они некогда были соседями племени, которое ныне называется дорийцами, и обитали тогда в стране, теперь именуемой Фессамиотида) и затем по тем пеласгам, что основали Плакию и Скиллак на Геллеспонтe и оказались соседями афинян, а также по тем другим городам, которые некогда были пеласгическими, а позднее изменили свои названия. Итак, из этого можно вывести заключение, что пеласги говорили на варварском языке».

Таким образом, Геродот считал, что фессалийцы говорили на пеласгском языке, чуждом, варварском для эллинов, и многие жители Греции, имея пеласгское происхождение, до эллинизации говорили на этом своем языке, прежнее название Эллады – Пеласгия (Геродот I, II). Эти же сведения были повторены и другим древнегреческим автором V в. до н.э. Фукидидом в его «Истории», а Страбон в «Географии» отмечал, что «пеласги были древнейшим из всех племен, которые властвовали в Греции. Он же подчеркивал подвижность, частое перекочевывание этого племени, точно так же, как и «римский автор Плутарх в «Сравнительных жизнеописаниях». Ромул, отмечая перемещение пеласгов, подчеркивал, что го-

род Рим был основан и получил название от пеласгов «обошедших чуть ли не весь мир». Наконец, многие античные авторы сообщали, что эллины вытеснили пеласгов из Фессалии. Последние, перебравшись за море в Италию, образовали этрусский народ, который римляне называли турсками, а греки – турхенами. Оставшиеся в Греции пеласги были ассимилированы. Геродот считал, что последним пристанищем пеласгов был остров Лемнос, где они сохранялись еще в VI в. до н.э. Здешняя стела с записями пеласгов позволяет полностью отвергнуть индоевропейское представление об этом языке и, по мнению специалистов, устанавливает родство этого языка с этрусским и этнокипрским (этнокиприотским).

Подводя итоги приводимому материалу, констатируем, что Армен и его спутники говорили на пеласгском языке туранцев и что имя «Ар-мен» восходит к туранским корням, следовательно, около 3 тыс. лет назад, как минимум, в регионе присутствовали носители туранского, прототюркского языка. Очевидно, этот термин не имел отношения к армянам.

В заключение мы приведем интересную мысль проф. Дж.Кэмпбелла из ранее цитированного источника. Кэмпбелл писал, что «туранцы были предшественниками арианцев и семитов на землях Малой Азии ... и поэтому оправдано искать на языке их представителей этимологию наиболее древних терминов, включая личные имена, географические или мифологические названия в пределах Туранской империи». Итак, приведенных ссылок достаточно, чтобы понять, в каком смысле употреблялся

термин «Армения / Армения». Это, с одной стороны, название географического ареала или топоним, а точнее хороним, - а с другой стороны, название этноса или этноним. Объединяет их то, что они не имеют отношения к сегодняшней Армении и хай-армянам.

– А что представлял собой географический ареал Армения / Армения?

– Разбирая, какую смысловую нагрузку нес в себе исторический термин Армения / Армения, географически очертим пространство, к которому этот термин прикладывался и выясним, кто были его насельники. Это земли Восточной Анатолии и вот какую характеристику дает им уроженец Карса (Восточная Анатолия), известный турецкий историк Фахраддин Кырзыюглу в одной из последних своих работ (совместной) под названием «Türk Tarihinde Ermeniler» («Армяне в истории турков»), изданной в Анкаре в 1995 г.

Земли, ограниченные на севере Кавказским хребтом и Черным морем, на юге Кызыл Озеном, Керкуком и Сынчар-дагом, что в Сирии, на западе – Малатья – Шукуровом и Азиатским Ырмагом, а на востоке землями вплоть до Каспийского моря были примечательны тем, что ее речные воды стекали в четыре моря. Именно по этой причине с древнейших пор и на различных языках эти земли именовались «Yukarı-Eller» или «Yüksek-Ülke» («Верхние Земли» (области) или «Высокая Страна»), т.е. земли, откуда стекали воды. Еще в 1280 г. до н.э. земли на севере Большого Заба и верховьях Тигра, включая округ у озера Ван, ассирийцы в клинописных текстах на своем

семитском языке описывали как Uru (высокая, yüks k) – Atru (страна, ölk), что в сокращенной форме представлялось как Ur-Artu (Ур-Арту). Или же Урарту.

Им же, ассирийцам, принадлежит и запись, в которой они используют как географический термин землю, приносящую воды в Ассирию, название Nairi (Наири), т.е. Nehirler (Irmaklar) или «речная, водная» (Позднее они стали придавать Nairi другой смысл, а именно «вражеская»). Об этом писал турецкий проф. Шемседдин Гюналтай (Ş.Günaltay “Yakın Şark II Anadolu”, Ankara, 1946). Несколько позднее название «R-R-T», т.е. без огласовки, указывающее на эти земли и имевшее место в более ранних вариантах Библии, в части «Бытие» (Генезис VIII, 4), было представлено в поздних редакциях Библии уже в огласованной, т.е. с добавленными гласными как «горы Араратские» или «Земля Араратская / страны Араратские», как место пристанища судна Ноя, Ноева Ковчега.

Пришедшие из южных степей в I тыс. до н.э. и разместившиеся на землях Диярбекир семиты-арамеи северные земли верховьев Тигра на своем языке стали именовать как «Ar-Mina» / Har-Mina / Har-Min-yab, что по смыслу также означало «Верхняя земля / страна» (здесь «Ar» = «высокое, верхнее», а «Mina» = «земля, страна»). Этот же термин достался в наследство и персам, «усвоившим» в период своего владычества в качестве разговорного языка арамейский и применявшим это название к народам, проживавшим у истоков Тигра и в верховьях Евфрата. Это и послужило основанием для надписи царя

Дария I на Бехистунской (Бисутунской) скале в 515 г. до н.э. упомянуть эти земли в виде Ar-Mina и Ar-Minia (географически нынешний Елазиг-Тунджели отрезок). Это отмечали в своих книгах: “Histoire Documentaire de l’Armenie des Ages du Paganisme” армянский католический священник-историк Иосиф Сандалжян (Joseph Sandaljian, Rome, 1917, на франц. языке), а также французский историк Рене Груссе (Rene Grousset, “Histoire de l’Armenie (des origins a 1071)”, Paris, 1947, на франц. языке).

Позднее уроженцы Западной Анатолии, ионийцы (древние греки) Гекатей Милетский (549-486 гг. до н.э.) и Геродот (484-425 гг. до н.э.), заимствуя у персов семитское географическое название (Армини, Армения), использовали в своих трудах термин «Armenya» («Верхняя земля, страна»), а жителей этой земли именовали “Armenioi” (Armenler, Армены, Арменийцы). И это стало традицией в последующих греческих и римских источниках.

Как следует из изложенного, термины «Yuxarı Eller / Высокая, Верхняя земля, страна», «Urtu», «Ar-mina / Ar-Minia», «Armenya», отражая географически примерно сходную территорию, имеют также и определенную смысловую тождественность, поскольку на разных языках означают одно и то же. Заметим, что Геродот восток Галиса (Кызылрмак) называл «Yukarı-Asiya» (Верхняя Азия), а свидетель покорения Константинополя (1453), византиец Крестобул придерживался того же мнения, да и в «Анабасисе» Ксенофонта поход десятитысячников понимался как поход в «Yukarı Eller» (Верхние земли).

Подчеркнем, что «Armenya», прежде всего, как географический термин в определенные исторические промежутки начал и административное деление (Геродотовская эпоха и период Ахеменидского владычества), и конфессиональную принадлежность жителей (период христианства ее жителей).

Академик Николай Марр, знаток Грабара, объяснял происхождение термина «Armenya / Ermeni» разделением после Халкидонского Собора в 451 г. христиан на ортодоксов (православных) и григориан, как не употребляющих свинину и разводивших этих животных и тех, у кого это было в запрете, т.е. он считал, что этот термин употребляется не в этническом, а в географическом смысле, а арменийцы означало то же, что выражали термины анатолийцы, балканцы, кавказцы, сирийцы, другими словами, подразумевал жителей ареала географического термина «Armenya / Ermeni (Ermenli)». Излишне напоминать, что нынешние армяне, как и ранее, именуют себя хайями, а свою страну – Хайястан.

Фахраддин Кырзыоглу в упомянутой нами работе со ссылкой на армянский источник – Гранта Андреасяна совершенно справедливо отмечает, что хайи усвоили название «Armenian / Ermeni» много позднее и далеко не случайно, что армяно-григорианские священники, такие как Григор из Ахлата, повествуя о Тимуре (события 1393 г.), Восточную Анатолию именуя «Yukarı-Memleket» («Верхняя страна») или же Григор из Кемаха (запад Эрзинджана), упоминая Желлаирдов, называет эти земли «Yukarı Eyaletler» («Верхние

края»). Другими словами, армянские авторы не использовали еще термина «Армения».

Сказанное достаточно ясно свидетельствует о том, что термин «Armenya» употреблялся в первую очередь как территориально-географическое понятие, а также имел и конфессиональное значение. Этот термин стал употребляем у хай-армян только в средние века, именно это и указывает и армянский исследователь Ф.Экозьянц в своей работе «Израэль Ори. Ларец Пандоры», кн. 1.

– Насколько известно, хай-армяне связывают «свое происхождение» не только с арменийцами, но и с арамейцами.

– Действительно, некоторые зарубежные исследователи, например, Сент Мартен (St-Martin), связывали термин «Армини» со словом «Арам», возможно, в силу указания Страбона, что армяне являются родственными семитам, т.е. арамейцам, сирийцам и арабам, о чем я упомянул выше. И здесь важно выяснить, кого имел в виду Страбон под понятием «армяне»: арменов-арменийцев, проживающих на территории Армении, или хай-армян. С этой целью ознакомимся с мнением некоторых ученых:

* И.Дьяконов: «Хаи никогда не называли себя армянами, армянами»...

* И.Шопен (русский кавказовед французского происхождения): «Армяне, и хаи разного происхождения. Трудно уяснить, что наши ученые, изучающие историю Армении, на основании чего позволяют себе во всех случаях связывать историю и название хайков и их родины Хаястана с историей совершенно другого народа и перевести на армянский

Академик Николай Марр, знаток Грабара, объяснял происхождение термина «Арменуа / Ермені» разделением после Халкидонского Собора в 451 г. христиан на ортодоксов (православных) и григориан, как не употребляющих свинину и разводивших этих животных и тех, у кого это было в запрете, т.е. он считал, что этот термин употребляется не в этническом, а в географическом смысле, а арменійцы означало то же, что выражали термины анатолийцы, балканцы, кавказцы, сирийцы, другими словами, подразумевал насельников ареала географического термина «Арменуа / Ермені (Ermenli)».

язык это слово. Ведь ясно, что между пришедшим с севера яфетического происхождения Арменом с пришедшими с юга семитского происхождения хайками [хаями] нет и не может быть ничего общего».

И.Шопен считал, что современные хай-армяне являются народом, который происходит от смешения армян, парфов, хаев и евреев, народ, который забыл свои корни и родное самоназвание.

* Н.Адонц (известный армянский историк, книга «Армения в эпоху Юстиниана»): «Армянская национальность сформировалась из разных не только племенных, но и расовых элементов».

* Н.Эмин (армянский автор и переводчик): «...Гайканцы [хай] не являются армянами, а являются народом, имеющим совершенно другое происхождение».

Точка зрения И.Дьяконова, И.Шопена, Н.Адонца, Н.Эмина убеждает нас, что посредством имени Арам семитами могли быть не армяны-населенники Армении, а хай-армяне.

Известно, что корни хай-армянских фальсификаций ведут к М.Хоренскому, и каждая последующая фальсификация начинает обрастать новой ложью. И именно с «легкой руки» этого известного хай-армянского историка были созданы мифические образы хайских предков, а эпонимы Араманак, Арамаис, Арам и Гайк внесены в библейские сюжеты. И именно М.Хоренский отмечал, что разные народы страну хайев связывали с именем Арама точно так же, как греки называли их «арменами», персы и сирийцы – «арменик» (Книга 1, глава 12). Однако история гласит, что Арам является главой

известного семитского рода. Язык арамеев служил средством общения среди народов Ближнего Востока и Месопотамии, на арамейском языке были написаны Новый и Ветхий Заветы.

И это «нововведение» М.Хоренского приводило к тому, что хай-армяне, являвшиеся индоевропейцами, хотели также стать не только древними населенниками Армении, народом совершенно другого происхождения, но и вдобавок и семитами-арамейцами.

Все эти исторические истины, не имели для М.Хоренского особого значения, потому как он при каждом удобном случае восхвалял «подвиги» Арама, совершенные им во имя «хайского народа». То, что Арам выступает в двух ипостасях – и в роли эпонима, и в роли предводителя хай-армянского народа, является итогом выдумок М.Хоренского.

Таким образом, хай-армяне, будучи индоевропейцами, хотят также стать и армянами-армянами и семитами-арамейцами. А почему бы и не воспользоваться этими авторитетными именами? И совершенно не случайно, что современные армянские историки и лингвисты даже пишут книги на эту тему (Н.Мкртычян, «Семитские языки и армянский», Ереван, 2005 г.).

– **Какие выводы следуют из сказанного?**

– Во-первых, населенники древней Армении / Армения – армяны или армяны не являются нынешними хай-армянами, а представляя собой совокупность различных племен, именовались так в силу компактного местожительства в этом географическом ареале. Естественно, что название

территории не имеет никакого отношения к нынешнему Хай-астану / Армении. Тем самым термин Армения / Армения и армяны-армяны не имеют никакого отношения к нынешней Армении и современным хай-армянам.

Языки, которые служили общению на этой территории, не принадлежали хай-армянам и в основном являлись языками государственных образований, в которые входила Армения как географический ареал.

Во-вторых, расположенные в Восточной Анатолии земли Армения с древних пор являлись местами проживания ряда автохтонных этносов, таких как хатты / хетты, хурриты, субары, алародийцы-урарты, а затем киммерийцев и сарков и других туранских народов – халдеев, халибов, таоков и т.д. А что касается хайев, то с момента их появления на этих землях и в последующем, они никогда не составляли большинства в этническом массиве армянов и проживали на окраинах в виде малой колонии.

Не мешало бы здесь напомнить мнение одного из крупнейших американских арменоведов армянского происхождения, профессора политической и социальной истории Мичиганского университета, заслуженного профессора политологии Чикагского университета Рональда Григора Сюни в его исследовании «Взгляд на Арарат: Армения в новой истории» (Ronald Grigor Suni “Looking toward Ararat: Armenia in modern history”; Indiana University Press, 1993):

«...Армяне – особенный народ, поскольку, во-первых, они образуют нацию (или, по крайней мере, национальность),

живущую внутри другой нации, и, во-вторых, это народ, который часто гордится своим наследием, о котором они не имеют ни малейшего представления...

...Ярко выраженный (резкий) национализм для многих [армян] является компенсацией отсутствия корней (безродности) и подменой исторических знаний».

«...С точки зрения базовой культуры и социальной структуры – двух наиболее важных черт народа, различий между коренными армянами и нынешними много больше, чем каких-либо сходств».

В-третьих, Хайи до прихода на территорию Армении, находясь под сильным воздействием, сформировались как целостность под влиянием арамеев, являвшихся семитами и именовавших своего предка Арамом.

В-четвертых, восходящий к древним Хаттам термин «Арми / Armi» во времена Геродота нес смысловую нагрузку территориально-административной, единицы деления, в христианский период в большей степени означал этнический массив, составленный из народов, следовавших григорианской конфессии, а в средние века, когда основная масса населения этих земель – армянцев приняла ислам, название «Армения» было присвоено хайями в качестве этнонима.

Профессор Сюни, описывая эпоху Трдата Аршакида, пишет:

«... Досовременные армяне считали себя, прежде всего, религиозным сообществом и много из того, что мы считали национальностью сегодня, содержалось в религиозной идентификации ранних вре-

мен». За долгие годы османского владычества религиозная идентификация была узаконена в армянском «миллет» – политической формации, посредством которой армяне управлялись косвенно султаном через армянского патриарха в Стамбуле. Скорее, чем язык или этническая принадлежность, религия определяла народ (миллет) в Османской империи. В Российской империи армяне были объединены в единую религиозную общину под религиозным и образовательным управлением католикоса в Эчмиадзине».

В-пятых, Хайи, приватизировавшие в средние века этноним «армяне», преследовали ряд целей: в счет не принадлежащего им вымышленного названия «Армяне» присвоить территорию автохтонов этих земель и сфальсифицировать их историю, превратив ее в «Историю Хайев», а также обрести легитимность в связи с административными реформами Юстиниана в VI веке и начиная с той поры соотносить к нынешним хай-армянам термин «Армения».

Относительно используемого языка в этот период, не случайно известный армянский лингвист Э.Г.Туманян писал, что «до создания армянской письменности делопроизводство, а также обучение в школе и проповеди в церквях велись на сирийском, греческом или персидском языках», причем иранских заимствований было так много, что длительное время армянский считали входящим в иранскую группу и «дало повод ... предполагать об иранском происхождении армянского языка» (Э.Г.Туманян «Древнеармянский язык», Изд., «Наука», М., 1971). И эта точка

зрения об использовании сирийского, греческого и персидского языков в период, включая V в. н.э., считается принятой в армянских научных кругах.

– Так, на каком же языке говорили в Армении / Арменнии?

– Мы неоднократно, опираясь на источники, наглядно показывали, что на протяжении тысячелетия на территории Армении ни о какой хай-армянской государственности и языке не могло идти речи.

Профессор Сюни, описывая эпоху Тиграна, когда на очень короткое время Армения стала многонациональной империей и подчеркивая, что институт царской власти был значительно слабее древних форм социальной организаций, отмечает:

«Ни в коем случае нельзя рассматривать древнюю Армению как понятие, приближенное к национальному государству в современном понимании. Здесь группы княжеств сражались друг против друга, часто армянские феодалы вступали в союз с неармянскими силами и противостояли против своих собратьев-армян. История арабского покровительства семье Багратидов известна так же, как близость Мамиконянов с Византией...».

А теперь приведем примеры из V в. до н.э., следуя Ксенофону («Анабасис»), откуда можно сделать следующие заключения:

*В так называемом «армянском царстве» Оронтидов, где правил сатрап персидского происхождения Оронт и эта территория («Восточная Армения») была подвластна персидскому царю, в то время как кардуки и их земли были независимыми, в войсках Оронта армяне (армяне), марды и халдеи являлись наемниками, т.е. основу войска

составляли регулярные персидские силы.

* Как следует из примечаний и комментариев переводчика «Анабасиса» М.Максимовой, «армянами назывался союз племен, обитавших в восточной и западной Армении», которые «впоследствии распространились дальше на восток, объединившись с племенами, живущими за Ван и Урмия, и образовали Армянское царство».

Примерно в то же время в западной Армении правил сатрап Персидской империи Тирибаз, эта территория была также подвластна персидскому царю, в персидских войсках Тирибаза наемниками являлись представители племен халибов и таохов.

Самый главный вывод сводился к тому, что как в восточной, так и в западной Армении разговорным языком являлся персидский, а не какой-то хай-армянский. И что очень важно – сельские жители, начиная со старост сел и простых селян, являющихся армянами, общались с греками через их переводчиков исключительно на персидском языке. Вероятнее всего, что в этот период для большинства населения Армении персидский язык был родным языком.

Далее, переместившись во времени примерно на V век позднее, обратимся к Страбону («География»), из написанного которым можно сделать следующие заключения:

Спустя V веков после Ксенофонта полководцы Антиоха Селевкида Артаксий и Зариадрий расширили территорию Армении, где правили, а ранее имевший место на этой территории персидский язык общения сменился арамей-

Самый главный вывод сводился к тому, что как в восточной, так и в западной Армении разговорным языком являлся персидский, а не какой-то хай-армянский. И что очень важно – сельские жители, начиная со старост сел и простых селян, являющихся армянами, общались с греками через их переводчиков исключительно на персидском языке. Вероятнее всего, что в этот период для большинства населения Армении персидский язык был родным языком.

ским. И опять-таки ни о каком хай-армянском языке общения сведений не имеется, что подтверждает информацию Ксенофонта об отсутствии в качестве разговорного хай-армянского языка.

По мнению Страбона, у сирийцев, арабов и армянов (армян), наряду с общностью языка, наблюдаются сходные черты в образе жизни, физическом облике и строении (здесь следует отметить, что посредством мифологического имени Арам от Хоренского, согласно Адонцу, Эмину, Шопену, родство с арамейцами-семитами имело отношение не к армянам (армянийцам) в целом, а к хай-армянскому этносу).

Переместившись во времени еще на V столетий, остановимся на трудах Прокопия Кесарийского (VI в. н.э., «О постройках»). Автор, описывая Армению, особо останавливается на деяниях императора (Византии) Юстиниана в Софене и отмечает: «Вот какими способами он [император] явился спасителем народов Армении, дав им безопасность». Изложенное позволяет прийти к заключению, что даже спустя

приблизительно 1000 лет после эпохи Ксенофонта на территории Армении как и ранее проживали различные народы (племена), не имеется сведений о существовании хай-армянского этноса как титульной нации. Сказанное подтверждает тезис о названии «Армения» как территориально-географического понятия, и в полной мере опровергает надуманные тезисы о наличии хай-армянских царств.

Следует отметить, что о сфальсифицированных хай-армянских царствах – Ервантидов, Артешесидов, Аршакидов с титульной хай-армянской нацией и единым разговорным хай-армянским языком имеются откровения и самих армянских деятелей.

Кероп Патканов, известный армянский лингвист-историк в своей работе «Исследование о диалектах армянского языка» (СПб, 1869 г.) указывал, что «разнообразные диалекты и говоры армянского языка нашего времени, суть только видоизменения одного, древнего, общего для всей армянской нации языка, в настоящее время не выдерживает критики».

Ученый, обратив внимание на тот факт, что невзирая на многочисленные переселения армян, армянские поселенцы в новых краях продолжали использовать те же наречия, которые бытовали у армян, оставшихся в родных краях. Именно это позволили К.Патканову сделать очень важный вывод о существовании издревле многочисленных наречий в разговорной речи армян, подкрепляемый написанным в XIV в. известным армянским писателем Иоанном Ерзенкаци о наличии еще в тот период 8 наречий

в разных областях Армении. Другими словами, существующие наречия хай-армянского языка отнюдь не являются разнообразными искажениями некоего древнего литературного языка, а всего лишь «преемники существовавших издревле наречий армянских племен», пишет К.Патканов. И далее он продолжает: «Едва ли мы ошибемся, если скажем, что язык Хоренского и др. его современников не был разговорным». Автор доказывает тезис, что «современные народные наречия армян существовали почти в таком же виде и до V в., когда первые переводчики христианской Армении из придворного языка образовали тот условно-литературный язык, который для армян до начала настоящего столетия [имеется в виду XIX в.] был тем же, чем латинский язык Европы средних веков».

Армянский ученый допускает, что этот «единый» мертворожденный и надуманный язык если и мог быть когда-нибудь разговорным, «судя по формам и относительной полноте слов, никак не позже парфянской династии в Армении, следовательно, за 150 лет до Р.Х.». Из этого следует, что если армянский автор и допускает гипотетическую возможность существования единого языка, то соотносит ее к эпохе до утверждения власти Больших Арсакидов на территории Армении и создания здесь Аршакидского правления.

Между тем дело не только в том, что не существовало общего разговорного языка у хай-армян, а прежде всего в том, что географическое пространство, именуемое Арменией с позиций насельников, представляло собой несмешанную разно-

родную этническую общность, состоящую из различных племен преимущественно малоазиатского и тюркского (туранского) происхождения, среди которых хай-армянские племена были представлены в незначительном количестве.

– Какие племена и народы проживали в Армении / Арменийа?

– Для ответа на данный вопрос обратимся к описанию насельников территории Армении (Armeniya) эпохи, предшествовавшей Аршакидскому «царству» и частично затронувшей ее (конец до н.э. – начало н.э.), которую представил известный армянский автор Иосеф Сандалжян (I.Sandalgian) в своей книге «Histoire documentaire de l'Armenie des ages du paganisme (1410 av.-305 apr. Y-C)», что в переводе с французского языка оригинала звучит как «Документальная история Армении в языческую пору (1410 г. до н.э.-305 г.н.э.)». Книга была издана в 1917 г. в Rome Imprimerie du Senat издательством de Q.Bardi. Как явствует из названия источника, историческое повествование охватывает время дохристианской Армении, включает в себя земли не только Восточной Анатолии (именуемой ныне в хай-армянских источниках как Западная Армения), а также так называемый Восточной и вокруг нее, на которые и ныне претендует армянство. Автор представляет перечень 13 племен (народов), и в этом списке большая часть из них имеет тюркское, туранское происхождение.

Приводим перечень этих племен и народов с учетом комментариев знаменитого турецкого историка, уроженца территории Карса, т.е. земель,

о которых идет речь, Фахрадина Кырзыюглу (F.Kırzıoğlu «Kars tarihi»):

* Племена Гогу – проживавшие в северной части земель Питашкха потомки легендарного предводителя Саков Гогу, откуда и происходят названия провинций Гогарена / Гугарк;

* Племена Саков, проживавших на территории Гянджи-Карабаха и от имени которых и происходит название Сакашена;

* Племена Аворсов / Аорсов, проживавших в районе Маку, которые известны и как Авары, распространившиеся позднее на территории озера Гейча-гель / Алагез (Арагац), и от которых происходит название Аваран.

* Племена Сираков / Шираков, проживавшие вдоль р. Арпа-чай в Сиракен / Шурегел с центром в Ширавакане;

* Племена Аверелянов, что по смыслу означает «Восточные», проживавших в Пасене;

* Племена Мардов, проживавшие в районе Агрыдаг (Арагат) и Кзыл-озен-Агзы и, вероятно всего, давшие название Мардину / Мердин;

* Племена Парфов (Парфян), создавших государство Малых Арсакидов (Аршакуни), включая потомков Арсаков (Аршакуни) и происходивших из того же этнического корня Сурен-Пахлавов-потомков Григория-Просветителя, принесшего христианство;

* Племена Камсараканцев (беки), происходивших из Карен-Пахлавской ветви Арсакидов, пришедших из Хамадана и разместившихся в южной и восточной частях Карской провинции (в 310-722 гг. н.э. являлись правителями Армении);

* Племена Орбелианов (беков), пришедших вместе со своим войском из Ченастана (Вос-

точный Туркестан) в Грузию и возглавившие здесь воинство (полководцы), происходивших из ветви Уч-Ок (Три стрелы), получивших в Армении вотчинные земли, проживали и в Северном Питашкхе (туранцы-тюрки по происхождению);

* Племена Мамиконянов (беки) – из потомков Мамыка и Гонака, пришедших из Ченастана (Восточный Туркестан), наследственно возглавляли командование войсками в 315-582 гг. н.э., национальные герои, собственники вотчинных владений и имели тюрко-хуннское происхождение;

* Племена Ванандов (Банандов) – пришли в 202 до н.э. с Северного Кавказа, разместились в равнинной местности Карса и отсюда происходит название «Balıqlar (Баланглар)» и происходили из ветви болгар-тюрок;

* Племена Булгар – пришедшие после Ванандов с Северного Кавказа, разместившиеся в Байбурт-оба (территория, именовавшаяся в древности «Pariadres») и от этнического названия которых происходит название Баркар / Балкар, также тюрки по происхождению;

* Племена Багратуни, полагавшие, что происходят из этнических корней Давида, являлись «венцезолагающими» и главными визирями, впоследствии одна из ветвей в 899-1001 гг. являлась царями Абхазии – Картли, а другая ветвь (григорианская) в 885-1064 гг. правила в Ани.

Что можно сказать в связи с приведенным Сандалжияном перечне насельников Армении?

Как мы видим, основная масса племен имеет туранское или прототюркское происхождение. Несмотря на то, что автор

полагает хай-армян автохтонами Армении, приведенный перечень ясно указывает, что в числе ведущих (а именно они приводятся) хай-армяне не числятся. Именно по этой причине книга Сандалжияна изначально была встречена армянством «в штыки». Как отмечает Кырзыюглу, «поскольку хай-армянам не нашлось места в Армении, все годы после издания до сегодняшнего дня «армянские шовинистические круги умалчивают о существовании подобной книги, уничтожается любой появившийся ее экземпляр, как и были уничтожены исходные экземпляры, а «в библиографии никогда не упоминается имя автора».

Наряду с этим, становится очевидным, что хайи и армяне не являются синонимичными этнонимами. Судя по всему, хайи поименовались армянами в средние века, после принятия ислама основной массой насельников Армении и масса лжи об исторической Армении была содеяна при особой поддержке мхитаринцев – хайских монахов, ставших католиками и развенчанных Ф.Экозьянцем.

Повторюсь, что был прав Сенек Младший, говоривший, что «одни лгут, чтобы обманывать, другие же будут лгать потому, что обмануты сами». Думается, что чем больше действительной информации, научных фактов, тем меньше хай армянской лжи и обманутой этой ложью.

ИА «Тренд»

Xüsusi buraxılış 2020 • №2 Zəfər Yolu

ƏQLİ MÜLKİYYƏT

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ
THE INTELLECTUAL PROPERTY

Elmi-praktik jurnal / Научно-практический журнал / Scientific & practical journal

BAŞ REDAKTOR:

Ədalət Mədədoğlu

ƏDƏBİ REDAKTOR:

Şərif Kərimli

DİZAYNER:

AIM design

TƏRTİBAT:

**Azər Quliyev,
Murad İsmayılzadə**

FOTOMÜXBİR:

Şöhlət Abbas

© Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət Agentliyi -2019
Bütün hüquqlar qorunur.

“Əqli Mülkiyyət” jurnalı Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçmişdir.
Qeydiyyat № 4208

Jurnal 2019-cu ilin dekabr ayından çıxır.

Dərc olunan yazılar müəlliflərin mövqeyini əks etdirir.
Jurnalda dərc olunan material və şəkillərdən
istifadə edərkən istinad vacibdir.

Jurnalda Yandex.ru və Flickr.com saytlarının
sərbəst əlçatımlıqda olan şəkillərindən istifadə olunmuşdur.

Dövrliyi: rüblük

Dili: Azərbaycan və rus (rezümelər ingilis dilində)

Yayın ərazisi: Azərbaycan, MDB ölkələri və digər xarici ölkələr

Qiyməti: yarımillik abunə – 10 AZN; illik abunə – 20 AZN;
fərdi qaydada 1 nüsxəsi – 7 AZN

Tirajı: 300 nüsxə

Redaksiyanın ünvanı:

Bakı şəhəri, Mərdanov qardaşları, 124.

Telefon:

(+994 12) 449 99 59

E-poçt:

info@copat.gov.az

Əqli Mülkiyyət Agentliyinin mətbəəsində çap olunmuşdur.